Teoria contactelor dintre limbi; cu privire specială asupra contactelor între română şi engleză

Mihaela BUZATU

I. Limba: fenomen lingvistic şi social

Interferenţele lingvistice, sociale şi culturale produc nenumărate modificări (împrumuturi de cuvinte/unităţi frazeologice, calcuri lingvistice etc.) în sistemul limbilor, văzut într-o continuă mişcare, reconstrucţie şi inovaţie. În orice moment, l i m b a conţine „reminescenţe ale trecutului şi premize ale viitorului"; ea „se constituie – în conformitate cu aserţiunea lui E. Coşeriu – diacronic şi funcţionează sincronic"[1].

Dar ce semnificaţii deţine conceptul de l i m b ă în lingvistică?

Ferdinand de Saussure a susţinut în *Curs de lingvistică generală* (apreciere care a creat nenumărate discuţii controversate din partea diferiţilor lingvişti: de exemplu, E. Coşeriu) că l i m b a este un ansamblu de semne arbitrare în uz la un moment dat într-o societate; ea este partea socială a limbajului, exterioară individului, care prin el însuşi nu poate nici să o creeze şi nici să o modifice; ea nu există decât în virtutea unui fel de contract încheiat între membrii comunităţii" (Saussure 1998: 40).

E. Coşeriu precizează în lucrarea sa, *Introducere în lingvistică*, faptul că „în limbajul articulat distingem două realităţi de bază: a c t u l l i n g v i s t i c (v o r b i r e a) şi l i m b a" sau sistemul căruia actul lingvistic îi corespunde" (Coşeriu 1999: 16).

În opinia aceluiaşi lingvist, l i m b a este definită ca un s i s t e m de izoglose – înţelegând prin acesta totalitatea „actelor lingvistice practic identice ale unei comunităţi de indivizi vorbitori – stabilit convenţional, care însumează ceea ce este comun unei comunităţi sau chiar unui singur individ în epoci diferite" (Coşeriu 1999: 16). Spre exemplu, l i m b a r o m â n ă semnifică sistemul de izoglose specific românilor şi tuturor indivizilor care aparţin comunităţii lingvistice române, adică celor ale căror acte lingvistice sunt în mare parte comune în România.

Astfel, în accepţia saussuriană, *limba* este „un sistem de semne" sau „un sistem de izoglose" (vezi *supra*). Saussure arată că *limbajul*, în orice moment, trebuie să se prezinte sub forma unei riguroase sistematizări, iar funcţionalitatea acestuia nu constituie un factor anarhic, care ar periclita caracterul său organizat. O bună desfăşurare internă a sistemului unei limbi (urmaşii lui Saussure vorbesc despre *structură* şi nu despre sistem) duce la o armonie a limbii.

[1] Să se vadă în acest sens, lucrarea lui Coşeriu (1997: 238).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

„Un *sistem* sau o *structură* este astfel o organizare ale cărei elemente nu au caracter propriu, independent de relaţiile lor reciproce în cadrul întregului" (Ducrot/Schaeffer 1996: 26).

În lucrarea *Limba română contemporană*, lingviştii Iorgu Iordan şi Vladimir Robu arată că „sistemul este un ansamblu de unităţi stabile intercondiţionale şi de reguli de construcţie, fapt pentru care el este privit ca o *structură*. Dar nu putem pune semnul egalităţii între *sistem* şi *structură*. Conceptul de *structură* lingvistică implică o schemă de relaţii funcţionale în cadrul *sistemului*. Deci, *sistemul* limbii este structural, iar *structura* lui este sistematică" (Iordan/Robu 1973: 56); prin urmare, cele două ipostaze se află într-o strânsă relaţie de interdependenţă: nu putem să vorbim despre una, fără să nu o implicăm în mod obligatoriu şi pe cealaltă.

Limba reprezintă principalul mijloc de comunicare interumană, ea implicând şi o importantă componentă socială. F. de Saussure subliniază însă că „limba nu este o instituţie socială în toate punctele asemănătoare celorlalte. Diferenţa esenţială dintre l i m b ă şi alte instituţii sociale constă în caracterul arbitrar al semnelor sale, în timp ce alte instituţii sociale (legile, obiceiurile) sînt bazate, în diverse grade, pe raporturi naturale cu lucrurile" (Frâncu 1999: 9).

Însă, lingvistul elveţian acordă o mare atenţie conceptului de *limbă*, neglijând cealaltă componentă importantă a distincţiei saussuriene: *vorbirea* – înţeleasă ca „actul particular şi concret al subiectului care foloseşte limba, fie pentru a se face înţeles, fie pentru a înţelege" (Frâncu 1999: 11).

Vorbirea, ca activitate, este un act de intercomunicare umană ce presupune un destinator şi un destinatar cu poziţii reversibile, ea având şi un accentuat caracter social" (Iordan/Robu 1973: 41).

Ca fenomen social, *limba* trebuie privită în dubla sa manifestare: *competenţă-performanţă*. O evitare a laturii sociale a limbii ar echivala cu o neglijare a celui mai important aspect: „cauzalitatea schimbărilor lingvistice". Însă, relaţia l i m b ă - s o c i e t a t e ignorată de lingviştii din Geneva, este dezbătută detaliat de reprezentanţii Şcolii sociologice franceze: cel mai de seamă lingvist care pune în valoare analiza sociolingvistică este Antoine Meillet, care evidenţiază c a r a c t e r u l s o c i a l al limbii, precum şi relaţia dintre istoria unei limbi şi istoria societăţii.

II.1. Contactul dintre limbi din perspectivă interlingvistică (internă şi externă)

Abordarea *limbii* în dublă ipostază: ca „sistem de semne" şi ca „instituţie socială" (vezi *supra*) implică dihotomia:

1. l i n g v i s t i c ă i n t e r n ă (care vizează sistemul limbii);
2. l i n g v i s t i c ă e x t e r n ă (care studiază lingvistica istorică);

Sistemul limbii presupune o abordare sincronică, iar latura diacronică se reflectă în cadrul lingvisticii externe, deoarece aceasta cercetează „aspectele izolate ale limbii şi clasifică datele în funcţie de relaţia urmărită" (Iordan/Robu 1973: 26) (limbă-societate, limbă-cultură, limbă-civilizaţie etc.).

Schimbările din interiorul sistemului limbii se datorează permanentei „faceri"/pre-faceri a acesteia. Procesul prin care l i m b a „se face" este sistematic şi implică nu numai structura sa (care reprezintă doar condiţia funcţionării sale), ci şi

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

activitatea lingvistică (aceasta creează limba şi o menţine ca tradiţie). «Dacă schimbarea este înţeleasă ca o „facere" sistematică a limbii, este evident că nu poate exista nici o contradicţie între „sistem" şi „schimbare", şi că, mai mult, trebuie să vorbim nu despre „sistem" şi „mişcare" – ca despre două lucruri opuse –, ci numai despre „sistem în mişcare": dezvoltarea limbii nu este o permanentă „schimbare" arbitrară şi produsă la întâmplare, ci este o permanentă *sistematizare*» (Coşeriu 1997).

În calitate de „sistem în mişcare" (Frâncu 1999: 21), limba implică intrinsec, ideea de schimbare lingvistică. Relaţiile limbii cu celelalte instituţii sociale şi schimbările pe care aceasta le suportă alcătuiesc obiectul lingvisticii externe. Analiza limbii nu numai ca sistem de semne, dar şi ca fapt social implică o atenţie deosebită acordată acesteia în cadrul procesului de comunicare interumană. Studiul ei depinde de comunitatea socială care o vorbeşte. Inovaţiile lingvistice apărute în cadrul societăţii trebuie să se supună unei *norme*[2] (termen introdus de E. Coşeriu).

Dar colectivităţile nu sunt izolate, iar graniţele dintre ele sunt simple convenţii.

Astfel, membrii unei comunităţi intră în *contact* lingvistic cu reprezentanţii altor colectivităţi (acestea pot fi: profesionale, regionale, familiale etc.).

E. Coşeriu afirmă în *Introducere în lingvistică*: „Limbile constituie până la un anumit punct, tradiţii autonome, dar, în acelaşi timp, se află într-o complexă reţea de relaţii cu fapte şi tradiţii de natură lingvistică. Limbile există şi se dezvoltă nu numai în virtutea raţiunilor interne a echilibrului lor ca sisteme (relaţii structurale), ci şi, mai ales, în relaţie cu alte fenomene de ordin spiritual şi social: limba este legitim legată de viaţa socială, de civilizaţie, de artă, de dezvoltarea gândirii, de politică etc.; într-un cuvânt, de întreaga viaţă a omului" (Coşeriu 1999: 58).

Acelaşi autor menţionează că limbile au şi o istorie proprie „care corespunde istoriei socioculturale a unei anumite societăţi" (Coşeriu 1999: 59).

II.2. Aspecte generale privind contactul interlingvistic

Problema contactului interlingvistic a fost abordată de-a lungul timpului de nenumăraţi lingvişti. În lucrarea *Contactele dintre limbi*, Ioan Lobiuc îl evidenţiază pe Marius Terentius Varro în calitate de prim cercetător al împrumutului lingvistic: „merită consemnat că deja în Roma antică Marcus Terentius Varro s-a ocupat, printre primii, de aflarea unor împrumuturi sabine sau osce, etrusce sau greceşti în limba latină" (Lobiuc 1998: 10).

Cu referinţă la problema împrumutului lingvistic, academicianul Marius Sala consemează, citându-l pe Joseph Vendryes: „Contactul dintre limbi există din cele mai vechi timpuri; diferitele colectivităţi umane au intrat în relaţie unele cu altele în diversele etape istorice, astfel că acest fenomen a jucat un rol important în evoluţia lingvistică. Este un fenomen care se regăseşte în toate regiunile globului, căci nicăieri nu s-a putut constata existenţa unei limbi complet izolate, fără contact cu limbile vecine" (Joseph Vendryes, *Le Language*, *apud* Sala 1997: 44).

Se ştie că vorbitorii folosesc în diferite spaţii culturale mai mult de o limbă străină şi acest fapt este elocvent astăzi, dacă luăm în consideraţie fenomenul

[2] „*Norma* presupune o opţiune între două sau mai multe variante, iar *sistemul* este indiferent la acea opţiune, el le cuprinde ca posibilităţi", apud Frâncu 1999: 17.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

globalizării sub egida limbii engleze, ce ocupă supremația lingvistică printre alte limbi internaționale, utilizate în comunicare.

Lingvistica a „început să se ocupe de raporturile dintre limbi mai ales după ce s-a constatat că limbile nu sunt o creație imuabilă, o marfă pentru totdeauna şi deplin produsă, ci că, dimpotrivă, fiecare are în spatele ei o istorie, o tradiție, deci că se dezvoltă, ceea ce echivalează cu o neîncetată fabricare a ei, variațiile în timp şi în spațiu păstrând totuşi, nişte constante ca miez al fiecăreia" (Lobiuc 1998: 55).

O consecință a interacțiunii lingvistice o reprezintă pătrunderea în vocabularul limbilor a împrumuturilor, văzute la început, într-o lumină negativă, în calitate de *străinisme* (să se vadă lucrarea lui Sala 1997: 44). Comparatiştii – J. Grimm şi R. K. Rask – au consemnat că nu există granițe stricte între limbi şi că, prin urmare, există legături lingvistice, culturale, sociale, civice între acestea. „Creații ale unor colectivități umane" şi instrumente de înțelegere în cadrul colectivităților umane, limbile „reflectă nu rațiunea universală, ci instituțiile sociale şi civice ale fiecărei comunități, ca atare, particularitățile spirituale, psihice şi civice ale acestora" (Lobiuc 1998: 13).

Spre deosebire de elevii de la Geneva ai lui F. de Saussure, reprezentanții francezi ai Şcolii sociologice în frunte cu A. Meillet abordează detaliat relația limbă-societate, aspect neglijat în cea mai mare parte de reprezentanții Şcolii din Geneva. Şcoala sociologică franceză pune în discuție problema dispariției granițelor interlingvistice, iar lingviştii praghezi preiau o serie de idei de la precursorii lor. Baudouin de Courtenay în calitate de reprezentant important al Şcolii pragheze şi de predecesor al lui F. de Saussure abordează relația lingvistică internă-lingvistică externă şi în ceea ce priveşte istoria externă a limbii, acesta include în lucrările sale aspecte legate de istoria societății, *contactul interlingvistic,* relația dintre limba literară şi limba vorbită etc. Prin urmare, interferențele lingvistice cauzează schimbări în lexicul limbilor, iar una dintre acestea este apariția inovațiilor lexicale.

II.3. Cauze ale schimbării interlingvistice

Când vorbim despre o schimbare în interiorul limbii?

Ioan Lobiuc (vezi *supra*) arată că „limba se schimbă întâi de toate pentru că se schimbă omul fizic, psihic şi spiritual" (Lobiuc 1998: 29).

John Lyons – lingvist britanic – afirmă că „toate limbile vii (...) sunt prin natura lor sisteme durabile şi suficiente de comunicare, îndeplinind feluritele şi multiplele nevoi sociale ale comunităților care le utilizează. Pe măsură ce aceste nevoi se schimbă, limbile vor tinde să evolueze spre a face față noilor condiții. Dacă e nevoie de termeni noi, ei vor fi introduşi în vocabular, fie prin împrumutul din alte limbi, fie creîndu-i din elementele existente în vocabular, prin mijloacele interne ale limbii" (Lyons 1995: 57).

Trebuie precizat că nu orice inovație momentană apărută în limbă, devine piesă funcționabilă a întregului sistem lingvistic.

Inovația se integrează în normă, este acceptată, numai dacă poate deveni piesă funcțională a întregului mecanism, încadrată în sistem (Iordan/Robu 1973: 189).

C. Frâncu afirmă că „inovațiile lingvistice individuale intră în limbă numai dacă ele sunt acceptate de colectivitate şi numai dacă răspund unei necesități sociale de

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

comunicare, iar atunci când inovaţiile sînt cerute de o nevoie socială, ele pleacă simultan de la mai mulţi indivizi, fiind convergente" (Frâncu 1979: 189).

Schimbările presupun anumite **cauze**, cum ar fi de exemplu, cele de natură extralingvistică:

– răspândirea geografică a vorbitorilor;

– amestecul etnic;

– bilingvismul ca „produs al limbilor în contact";

– împrumutul.

Aceste aspecte au loc sub influenţa altor factori: politici, sociali, economici, culturali, geografici.

Marius Sala consemnează două tipuri de factori, care pot stimula sau pot chiar împiedica interacţiunea a două limbi (A şi B):

1. factori lingvistici (structurali) – vizează elementele sistemului şi capacitatea acestuia de a accepta sau de a respinge elementele de natură străină, în funcţie de propriile sale „tendinţe de evoluţie" – aceasta fiind teoria lui R. Jakobson, preluată şi acceptată ulterior chiar de U. Weinreich. Roman Jakobson precizează: „contactul dintre limbi are rolul de declanşare sau de accelerare a unor fenomene care evoluează independent" (*apud* Sala 1997: 44). Din aceeaşi categorie fac parte:

– „inegala penetrabilitate a compartimentelor limbii" de care vorbeşte Al. Graur (într-adevăr, domeniul morfologiei este mai greu penetrabil comparativ cu cel al lexicului, iar faptele lingvistice o dovedesc);

– una dintre cele două limbi aflate în contact este „limbă maternă" (A), peste care se suprapun elementele limbii străine (B);

– posibilitatea modificării sau „restructurării" sistemului în părţile sale vulnerabile, mai puţin organizate – cu referire în special la nivelurile fonologic şi lexical (A);

– „frecvenţa unui element în vorbire" (B);

– preferarea unui „material lingvistic autohton" (cu referire, în special, la împrumuturi) – în A (*apud* Sala 1997: 38-40).

2. factori extralingvistici – care sunt externi sistemului (politic, economic, social, cultural şi geografic).

III. Bilingvism – împrumut lingvistic/neologisme

„Bilingvismul, ca „produs al limbilor în contact", „a jucat – de-a lungul secolelor şi mileniilor – şi continuă să joace un rol extraordinar în existenţa limbajului uman în general şi în viaţa limbilor concrete. Putem afirma, fără a exagera, că toate limbile de pe glob, indiferent unde şi când au fost vorbite, sunt produsul total sau parţial al bilingvismului" (Iordan Iorgu, *Bilingvism în domeniul romanic*, SCL, nr. 2, 1973, p. 129, *apud* Lobiuc 1998: 5).

Astfel, interferenţa lingvistică la nivelul factorilor extralingvistici determină apariţia unui stadiu al bilingvismului:

Termenul de bilingvism este introdus de Hermann Paul, explică Ioan Lobiuc în *Contactele dintre limbi*. Acest fenomen implică două limbi A şi B, precum şi rezultatul interferenţei acestora. Odată cu bilingvismul începe şi evoluţia unei limbi asupra alteia: „În cazul în care unul dintre popoare îl întrece pe celălalt – prin număr,

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

prin supremaţie politică ori economică sau în plan spiritual – limba lui începe să fie folosită din ce în ce mai larg, împingând-o pe cealaltă în plan secund; în final B este înlocuit iarăşi prin supremaţia uneia dintre limbi" (Lobiuc 1998: 19). Evoluţia, în acest caz, ar fi: **1)** *monolingvism* (limba A; în cazul în care supravieţuieşte doar unul din cele două idiomuri: A sau B);

2) *bilingvism* (limba B)

„Malmberg face deosebire între *substrat*, înţeles ca o interferenţă de sisteme care implică o modificare a categoriilor (gramaticale sau semantice), deci o schimbare a sistemului în întregime, şi *fenomenul de împrumut*, care implică *introducerea unui element nou* (mai ales de conţinut) în sistemul existent, rămas în principiu intact" (Sala 1997: 29).

Fenomenul *bilingvismului* este specific comunităţilor numeroase, rezultatul acestuia se va concretiza în timp printr-o interferenţă directă (1) între cele două idiomuri A şi B, cu abaterile posibile de la normele ambelor limbi. Consecinţa imediată a interferenţei constă în impunerea uneia din cele două limbi intrate în procesul *bilingvismului* sau este posibil ca unul din cele două idiomuri – A sau B – să dispară (în cazul *substratului* se poate pierde limba populaţiei autohtone, adică limba A, sub influenţa exercitată de limba B, iar în cazul *superstratului*, limba în discuţie este B – limba nouă). Din aceste situaţii se va impune limba care este cea mai puternică din punct de vedere cultural, politic, social, economic, rezultând, astfel, diferite tipuri de interferenţe între popoare:

– economice: în domeniul economic;
– social-politice: între populaţii;
– lingvistice: între limbi;
– culturale: între culturi.

Un exemplu concludent în acest sens, îl constituie l i m b a e n g l e z ă, care în procesul globalizării, influenţează multe idiomuri.

Marius Sala apreciază că interferenţa indirectă (2) duce „la un contact superficial, între două limbi date (de obicei una din limbi – este de circulaţie internaţională, de exemplu, limba engleză, astăzi) cu urmări asupra lexicului şi sintaxei. El atinge, în primul rând, anumite stiluri (ştiinţific, publicistic) ale limbii literare, neavând urmări şi asupra sistemului în ansamblu, decât prin intermediul interferenţei dintre stiluri" (Sala 1997: 33).

Cercetările arată că interferenţa indirectă este rezultatul anumitor *contexte bilingve temporare* şi că aceasta se manifestă la persoane ce aparţin unor grupări socioculturale specializate (de exemplu, juridice). Se deduce că *împrumutul lingvistic* este rezultatul ambelor tipuri de contacte:

1) directe;
2) indirecte.

Conceptul de *împrumut* este abordat încă din secolul al XIX-lea, când s-a constituit Şcoala de Lingvistică Istorică. Astfel, se vorbeşte despre «*împrumut* dacă B a fost format în mod conştient după modelul lui A, cuvânt scos la lumină dintr-o stare de limbă trecută: de exemplu, *hôpital* „spital" a fost format într-o anumită perioadă, prin imitarea latinescului *hospitale* (mai exact, la început a fost format *hospital*, devenit apoi *hôpital*)» (Ducrot/Schaeffer 1996: 17).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

În Iordan/Robu 1978 se consideră că termenul *împrumut* impropriu pentru semnificaţia lingvistică atribuită. În accepţia acestora, *a împrumuta* înseamnă: a da *sau* a lua *de la* cineva ceva sub rezerva restituirii (DLRM: 405) „şi este evident că, dacă prin cineva putem înţelege pe vorbitorii limbii străine date (din vorbirea cărora sînt luate cuvintele), nici nu poate fi vorba despre *rezerva restituirii*. Împrumuturile de cuvinte nu se fac în mod deliberat (ca împrumuturile de lucruri materiale), decât în cazuri cu totul particulare, şi ar fi aberant să atribuim unor evenimente lingvistice o condiţionare finalistă, pragmatică, atâta timp cât cei care stăpânesc limba de proveniență a împrumuturilor nu sînt conştienţi şi nu pot observa că cineva le ia ceva din patrimoniul lor lingvistic, deoarece acest patrimoniu nu scade cu nimic, ci îşi continuă evoluţia firească, potrivit normelor lui proprii. Un cuvânt împrumutat în vocabularul românesc din franceză nu „părăseşte" sistemul lexical al acestei limbi, ci se adaugă ca o inovaţie sistemului lexical al românei" (Iordan/Robu 1978: 310).

Împrumuturile lexicale, indiferent de originea acestora, sunt considerate surse externe de inovaţie a vocabularului unei limbi.

Theodor Hristea consideră că termenul de *împrumut lexical* nu este tocmai potrivit, întrucât împrumutul se face fără ştirbirea limbii „donatoare" şi fără restituire din partea limbii influenţate sau „receptoare".(Hristea 1981). *Împrumutul lexical* constituie un aspect fundamental al contactului dintre limbi şi este mereu considerat un produs al bilingvismului, fără de care nici nu poate fi perceput.

Alexandru Graur opinează că împrumuturile introduse în vocabularul unui idiom în urma contactului interlingvistic, „nu sunt o problemă prea gravă, mai exact spus nu au fost pînă acum, deoarece cuvintele noi s-au înlocuit mereu unele pe altele, contactul cu o nouă populaţie introducea noi termeni, dar în acelaşi timp elimina o mare parte a împrumuturilor precedente, astfel că fondul principal, care e foarte vechi, rămânea în mare măsură acelaşi. Folosim trecutul, deoarece acum situaţia este alta. Vocabularul devine internaţional" (Graur 1978).

M. Sala defineşte *împrumutul* ca o consecinţă a faptului că există anumite situaţii când unele cuvinte nu au corespondente adecvate în cealaltă limbă şi de aceea se caută „umplerea lacunei lexicale respective" (Sala 1997: 233), care poate fi la nivelul ansamblului lexicului (absenţa unor cuvinte) sau la nivelul cuvântului, manifestată prin absenţa unor anumite sensuri necesare pentru o complinire semantică. Această constatare explică de ce în general când se împrumută un cuvânt, se împrumută cu unul dintre sensurile sale şi nu cu toate sensurile pe care acesta le are (cf. observaţia lui Pergnier (1989: 114-117), care dă şi diverse categorii de fenomene rezultate ale contactului dintre limbi la nivelul lexicului).

În DŞL (280) *împrumutul* „este un rezultat al contactului între idiomuri, reprezentând o formă de manifestare a interferenţei lingvistice". El este un *proces de* încorporare a unui element lingvistic dintr-un idiom în altul. *Împrumutul* este definit în multe lucrări de specialitate ca mijloc extern de îmbogăţire a vocabularului unei limbi (în opoziţie cu mijloacele interne).

Am menţionat termenii *împrumut, cuvinte noi/neologisme, cuvinte recente*. Ce se înţelege în literatura de specialitate prin aceştia?

În MDA, conceptul de *împrumut* este definit ca „oferire cuiva sau luare de la cineva pentru un anumit interval de timp a unui bun care urmează să fie restituit ulterior Si: împrumutare (1-2), împrumutat (1-2), (înv.) împrumutătură (1-2); (3-6)

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

obiect sau sumă de bani care (se dă cuiva sau) se ia de la cineva pentru un anumit interval de timp, urmând să fie restituit(ă) ulterior; ...**a da** (sau **a lua**, **a cere**) cu ~ a împrumuta (1-2); ...17 (înv.) cu condiția de a restitui după un anumit interval de timp şi în anumite condiții tot ceea ce a fost primit ca împrumut". De altfel, această definiție este asemănătoare cu explicația extrasă de Iorgu Iordan şi Vladimir Robu din DLRM (vezi *supra*).

Este cunoscut faptul că lexicul unei limbi reprezintă un teritoriu controversat, aflat într-o permanentă schimbare şi dinamicitate. Cuvinte şi structuri lingvistice pătrund în uz, devin cunoscute sau dispar odată cu trecerea timpului. Acest aspect a fost, este şi va fi posibil prin intermediul *neologismelor* care influențează vocabularul limbilor. Vocabularul limbii române are un caracter eterogen, datorită nenumăratelor *împrumuturi lingvistice,* ce au îmbogățit structura acestuia cu lexeme noi şi corespondenți neologici de natură sinonimică termenilor deja existenți în limbă, l-au modificat şi l-au diversificat. Menționăm că influențele *lexicale vechi* de origine slavă, maghiară, turcă, greacă, neogreacă, polonă au contribuit la îmbogățirea structurii interne a vocabularului românesc, dar nu şi la modernizarea acestuia, realizată prin intermediul împrumuturilor de origine latino-romanică şi germanică. Fenomenul acesta este explicabil datorită caracterului „ospitalier al limbii române şi capacității sale de asimilare/integrare a împrumuturilor până şi în *mediul* alofon" (Avram 1997: 9).

Aşadar, *împrumuturile lexicale* pot fi vechi şi neologice. Acestea au lăsat urme vizibile în vocabularul românesc şi în procesul de formare a cuvintelor.

Referitor la *împrumuturile lexicale vechi* din limba română, menționăm:

– elementele lexicale de origine *slavă* (sec. al VIII-lea); astfel, au pătruns în vocabularul românesc cuvinte din cele mai variate sfere semantice şi domenii de activitate, începând, de exemplu, cu agricultura: *plug, brazdă, ogor, pogon, (a) sădi* şi terminând cu denumirile unor animale domestice şi sălbatice: *dihor*, *cârtiță*, *jivină*, *râs*, *veveriță*, *vidră*, *zimbru* etc.

– elementele lexicale de origine *maghiară* (sec. al XI-lea): de exemplu, *alean* – dor, melancolie; *bai* – necaz; *bolând* – nebun, smintit; *ilău* – nicovală; *gealău* – rindea etc.

– elementele lexicale de origine *turcească* (sec. al XVI-lea); acestea au ca trăsătură distinctivă terminația în *á* sau *eá*: de exemplu, *sarmá, pelteá, muşamá, macará, haimaná, pătlăgeá, peruzeá, safteá, tejgheá, zahereá, duşumeá, ghiuleá, cerceveá etc.*

– elementele lexicale de origine *grecească* (sec. al VII-lea şi al XV-lea: greaca bizantină şi greaca modernă, numită şi neogreacă, în secolele imediat următoare); acestea se pot recunoaşte după terminația *-icós*: de exemplu, *plicticos*, *politicos*, *simandicos*, *tacticos*, *nevricos*, *economicos* etc. sau *-isi*: (a) *aerisi*, (a) *agonisi*, (a) *chivernisi*, (a) *hitirisi*, „felicita", (a) *molipsi*, (a) *plictisi*, (a) *sinchisi*, (a) *zaharisi* etc.

Înainte de a evidenția tipurile de *împrumuturi lexicale noi* ce au influențat vocabularul românesc, *trebuie* să specificăm ce se înțelege în lingvistica românească prin conceptul de *neologism*?

Din punct de vedere e t i m o l o g i c , *neologismul* denumeşte „orice cuvânt nou apărut într-o limbă oarecare, indiferent dacă e un împrumut sau reprezintă o creație internă a limbii respective prin derivare, compunere etc." (cf. grec. *néos* «nou» şi *lógos* «cuvânt**,** vorbă») (Hristea 1981: 43).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

În MDN (590) de Florin Marcu, lucrare ce conține peste 65.000 de termeni şi cuprinde într-un singur volum majoritatea unităţilor lingvistice noi ce sunt specifice diferitelor domenii de activitate, prin conceptul de *neologism* se înțelege acel „cuvânt nou, împrumutat dintr-o limbă străină sau creat prin mijloace proprii în limba respectivă; (p. restr.) împrumut lexical recent; accepție nouă a unui cuvânt" (< fr. *néologisme*).

În lingvistica românească, sunt considerate *neologisme* „împrumuturile pe care româna le-a făcut din limbile apusene ori direct din latină pe cale savantă" (Hristea 1981: 43). Prima atestare (MDA III: 731) a termenului de *neologism* apare la Alexandru Russo, în *Scrieri* (vezi MDA, s.v.).

Termenul de *neologism* cunoaşte două accepţii (Iordan/Robu 1978: 310)[3]:

a) în sens larg, este *neologism* orice cuvânt nou, împrumutat sau creat prin mijloace interne;

b) în sens restrâns, numai cuvântul străin, împrumutat la o dată nu prea îndepărtată, se numeşte *neologism.*

În accepția lui Iorgu Iordan şi a lui Vladimir Robu sunt considerate *neologisme* cuvintele care sunt împrumutate în perioada de timp corespunzătoare conceptului de *limba română contemporană* şi pe care vorbitorii le consideră ca noi.

Termenul general folosit pentru cuvintele de origine externă, introduse în vocabularul unui idiom este acela de *împrumut*. În urma studiilor lingvistice, s-a ajuns la concluzia că există diferite categorii de *împrumuturi* clasificabile în: *neologisme, xenisme, barbarisme*. Între aceste tipuri de împrumuturi, gramerianul – Petru Zugun (2000: 160) – realizează o diferențiere clară. În interpretarea lingvistică a acestuia sunt considerate

– *neologisme* – împrumuturile şi formațiile lexicale realizate în epoca modernă a limbii române şi adaptate sub raport semantic – vezi *supra* şi *infra*.

– *barbarisme* – împrumuturile neadaptate – cele care nu s-au diferențiat prin nici o trăsătură semantică de sinonime ale lor: *demoazelă* < fr. *mademoiselle*/*demoiselle*, *ánima* (*suflet*) < it. *ànima – suflet*, *duh* (să se vadă în acest sens, Dobridor-Constantinescu Gheorghe: *Dicționar de termeni lingvistici*, Editura Teora, Bucureşti); alte exemple: *bonjur* < fr. *bonjour*, *mersi* < fr. *merci*.

– *xenisme* (denumite şi *cuvinte aloglote, străinisme*/*peregrinisme* sau *cuvinte străine*) (Stoichițoiu-Ichim 2001: 83) – împrumuturile care sunt păstrate intenționat cu forma şi sensul din limbile împrumutătoare: *ad litteram*, *de facto*, *brainstorming*, *dealer*, *discount*, *ciào*! (la revedere! adio! pa!), *bye-bye*! (la revedere), *amóre* (dragoste, iubire), *broker*, *market*, *manager*, *alter ego*, *curriculum vitae*, *cash* etc.

Referitor la *împrumuturile străine*, H. Paul[4] afirma: „persoana care foloseşte un cuvânt străin nu intenționează a-l face uzual, urmărind doar să-şi exprime cât mai clar

[3] Autorii apreciază că un cuvânt are o structură neologică, atâta timp cât este considerat *element nou* în limba care l-a împrumutat, dar nu şi în idiomul din care s-a realizat împrumutul. C u v i n t e l e v e c h i (în funcție de evoluția limbii şi de gradul de frecvență a acestora) care au fost împrumutate înainte de secolul al XIX-lea, au fost considerate tot neologice, până au intrat în uzaj şi şi-au schimbat statutul: „nou-vechi: cu cât un împrumut se învechește şi are circulație largă, cu atât se pierde aspectul său de inovație. Gradul de noutate al unui cuvânt poate varia şi după vorbitor, dar trebuie să privim problema din punctul de vedere al limbii, nu al vorbirii" (Iordan/Robu 1973: 311).

[4] Hermann Paul *apud* Lobiuc 1998: 53.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

ideea. O astfel de întrebuinţare primă se fixează în limbă doar după multiple repetiţii, când, de regulă, ea este reprodusă de diverşi vorbitori. Cuvântul împrumutat intră în uz general treptat".

Prin urmare, Hermann Paul vorbeşte „despre deplina acceptare a împrumutului, când «simţul lingvistic» nu mai reacţionează la el ca la ceva străin, ca şi despre diversele tipuri ale interferenţei descrise în «chip modern», azi."

Referitor la *împrumuturile lexicale neologice* semnalăm pătrunderea în vocabularul limbii române a următoarelor tipuri de *împrumuturi:*

A. latino-romanice:

– de origine latină (latina savantă, sec. al XVIII-lea): *adágiu* < lat. *adagium*, *adnotá* < lat. *adnotare*, *paupertáte* < lat. *paupertas*, it. *paupertà*, *testimóniu* < lat. *testimonium* etc.

– de origine italiană (sec. al XVII-lea/al XVIII-lea): *adágio* < it. *adagio*, *allegrétto* < it. *allegretto*, *álto* < it. *alto*, *arpégiu* < it. *arpeggio*, *bancă* < it. *banca*, fr. *banque*, *cont* < it. *conto*, germ. *Konto*, fr. *compte* etc.

– de origine franceză (începând cu secolul al XVIII-lea şi sunt foarte numeroase): *celibatár* < fr. *célibataire*, *importánţă* < fr. *importance*, *voiáj* < fr. *voyage*, *utilitáte* < fr. *utilité*, lat. *utilitas* etc.

B. germano-romanice:

– de origine germană: *bliţ* < germ. *Blitz*, *bomfaier* < germ. *Bogenfeilen*, engl. *bonfire*[5], *bormaşină* < germ. *Bohrmaschine*, *fásung* < germ. *Fassung*, *ştécăr* < germ. *Stecker* etc.

– de origine engleză: *base-ball* < engl. *base-ball*, *bowling* < engl. *bowling*, *ófsaid* < engl. *offside*, *compúter* < engl. *computer*, *display* < engl. *display* etc.

Neologizarea a afectat toate nivelurile limbii române şi toate cele trei tipuri de structurări lingvistice, după concepţia coşeriană, adică *diatopic*, *diastratic*, respectiv *diafazic*.

După cum s-a putut observa *neologismele* din limba română sunt variate etimologic vorbind, dar şi în ceea ce priveşte comportamentul lingvistic al acestora la normele limbii române.

Procesul de adaptare a *neologismelor* în limba română este determinat de presiunea sistemului limbii şi aspectele acestuia sunt cauzate de diferite circumstanţe:

1. baza de articulare după care se modelează vorbitorii limbii române şi forma pe care o au cuvintele împrumutate, ce se depărtează de principiile limbii împrumutătoare;

2. apropierea *străinismelor* de aspectul formal pe care-l au lexemele din limba care împrumută etc.

Se constată că împrumuturile de origine latino-romanică nu creează dificultăţi deosebite de adaptare în limba română, spre deosebire de alte limbi în care adaptarea neologismelor este mult mai dificilă. De exemplu, *limba italiană* are substantive terminate în vocala finală [o]: *accont**o**, allegrett**o*** sau în vocalele [a], respectiv [e]: *capodoper**a***, *spes**e*** – „cheltuieli", iar limba în discuţie împrumută destul de greu lexeme terminate în consoană. În comparaţie cu limba italiană, limba franceză deţine substantive terminate în finală consonantică, deci adaptează greu forme cu finală

[5] Pentru etimologia împrumuturilor lexicale au fost consultate: MDA, MDN, DN_3, DER, s.v.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

vocalică: *chauffeur, coiffeur*, *bactériophage* [baktɛʀjɔfaʒ][6]. Dacă luăm în discuție, de exemplu, modul de adaptare în limba română a cuvântului francez: *bactériophage*, vom observa: fr. *bactériophage* > rom. *bact**e**riofág*[7]. Constatăm o dublă accentuare a cuvântului *bacteriofag* în limba română: un accent principal (forte) pe silaba /*-fá-*/, urmat de un accent secundar pe silaba /*-té-*/. În comparație cu limba română, în limba franceză, accentul este situat pe vocala [e] din silaba /*-té-*/. În procesul de adaptare în limba română a cuvântului menționat, se constată dispariția vocalei finale [e], care în limba franceză este mută din punctul de vedere al pronunției, dar este redată grafic; sunt elocvente câteva schimbări consonantice din franceză, în română:

- /*-ph-*/ > /*-f-*/ (1);
- /-ʒ-/, redat grafic *ge* > /*-g-*/ (2).

În concluzie, se observă o adaptare fonetică în limba română, a elementului de origine franceză *bactériophage*, dar după forma acustică (în franceză, finala este /*-age-*/, comparativ cu limba română, unde este /*- ag-*/) şi grafică (/*-ph-*/>/*- f-*/).

Sunt şi neologisme care încă nu şi-au găsit forma definitivă şi care admit variante:

– rom. *piunéză* < fr. *punaise* (MDN), lexem atestat cu forma de *piunéză* în $DOOM_1$, *piunéză/pionéză* în $DOOM_2$, *piunéză* în MDN, respectiv în MDA. În MDA cuvântul *piunéză* prezintă şi următoarele variante: *pineză, pioneză*.

– rom. *maiou/maieu* < fr. *maillot* (MDN)

Ambele forme: rom. *maieu* [majew]/*maiou* [majow] sunt prevăzute în MDA : At: DLR/V: ~ ieu/Pl: ~ uri; forma *maiou* apare în $DOOM_1$/$DOOM_2$.

– rom. *kaki* [kaќi] < fr. *kaki* (MDN)

Acelaşi lexem în MDA: At: DN_3 / V: kakiu [kaќiw], kakiie [kaќije] / E: fr. *kaki*. În $DOOM_1$/$DOOM_2$ este confirmată doar forma: *kaki*.

– rom. *portofel* (-e) în $DOOM_1$/$DOOM_2$.

Forma atestată în MDN: rom. *portfeuille* [portfëi] < fr. *portefeuille*. În MDA sunt confirmate şi următoarele variante (înv.): *portofei* [portofej], *portofeul*, *portofoi*, *portfel,* la care se adaugă variantele (învr): *portăfeil*, (frm): *portfei*, *portfeu*.

N e o l o g i z a r e a a sporit la nivelul fonetic şi fonologic, numărul vocalelor atestate în limba română prin existența a încă două sunete-tip vocalice, în acelaşi timp şi foneme[8]: [**ö**] şi [**ü**]. Neologismele care conțin sunetul [**ö**] sunt notate fie prin grafemul [**ö**], fie prin grafemele ***eu***, ***oe*** sau ***u***, în funcție de etimon:

– rom. *bl**eu*** [bl**ö**] adj. inv., s. n. (de) culoare albastru-deschis; azuriu. (<fr. *bleu*) (vezi MDN, s.v.);

– rom. *al**ú**ră* [alură] ținută, aspect, înfățişare etc.; rom. *al**ú**ră* < fr. *allure* (MDN; $DOOM_2$; MDA): „Penelope Cruz are o altă *alură*, în spiritul divelor italiene intrate în istorie, Claudia Cardinale, Sofia Loren, Ana Magnani”. („Jurnalul Național”, luni, 22 mai 2006, p. 23)

– rom. *bl**uf*** [bl**ö**f] s.n. vorbă spusă (sau acțiune făcută) în scop de intimidare; cacialma. (<engl. *bluff* [blΛf]); (vezi MDN; s.v.); comparativ cu MDA: rom. *bl**uf*** < fr.

[6] Transcrierea fonetică a cuvântului menționat (vezi *supra*) s-a realizat în conformitate cu indicațiile din Hachette.

[7] Accentuarea s-a realizat în conformitate cu prevederile $DOOM_2$.

[8] Să se vadă în acest sens, articolele lingvistului Petru Zugun (2004, 1999).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

bluff; dar *bluff* [pron. *blaf*] s. n., pl. *bluffuri*, $DOOM_2$; *bl**u**f* s.n. [pron. fr. *blöf*], pl. *blufuri*, în $DOOM_1$.

– rom. *l**oe**ss* [pron. l**ö**s] s.n., pl. *l**oe**ssuri* [pron. *lösuri*] (l**oe**s-) < fr. *loess*, germ. *Loess*) în MDN s.v.;

– rom. *gaf**eu**r* [pron. *gaf**ö**r*] s.m. cel care face gafe. (<fr. *gaffeur*) în MDN, $DOOM_2$, DEX, MDA s.v.;

– rom. *past**eu**rel**ö**ză* [***eu*** pron. ***ö***] < fr. *past**eu**rellose*, în MDN, $DOOM_2$, MDA.

– rom. f***oe**hn (pron. f**ö**n) s.n. 1. vânt cald şi uscat care bate în munţii Alpi.; 2. aparat electric pentru uscarea părului cu ajutorul unor curenţi de aer cald. (<fr. *foehn*, germ. *Föhn*), în MDN (s.v.), în MDA; dar în $DOOM_2$/$DOOM_1$, etimologia cuvântului este unică: < (germ.) [pron. *fön*] s.n., (aparate) pl. *föhnuri*.

– rom. *l**oe**ss* [pron. fr. germ., l**ö**s] s.n. rocă argiloasă din particule fine, gălbui, foarte bogată în săruri minerale. (< fr. l**oe**ss, germ. L**oe**ss), în MDN, $DOOM_1$/$DOOM_2$.

– rom. *mas**é**ză* s.f. femeie care practică masajul. (<fr. *masseuse*), în MDN, $DOOM_1$; dar în $DOOM_2$: mas***eu***r [pron. mas**ö**r] (*-s**eu**r*) s.m., pl. mas***eu***ri; mas***eu***ză [pron. mas**ö**ză] (- s***eu*** -) s.f., g.-d. art. mas***eu***zei; pl. mas***eu***ze

– rom. *rummy* [pron. r**ö**-mi] s.n. joc de societate cu cărţi sau cu mici plăci prismatice marcate cu cifre de diferite culori. (<engl. *rummy* [’r**Λ**my], în MDN şi $DOOM_1$/$DOOM_2$, dar în MDA: *rummy* s.n. [At: Camil Petrescu, P: *r**ö**mi*, *r**e**mi*/E: fr. *rummy*, ger. *Rummy*]. Se observă o contradicţie etimologică şi de pronunţie în lucrările menţionate.

– rom. *r**ö**ntgen/r**oe**ntgen* [pron. r**ö**nt-ghen] **I.** s.m. unitate de măsură a dozelor de radiaţie X, cantitatea de radiaţii care, în condiţii fizice normale, produce, prin ionizarea unui cm^3 de aer, o sarcină electrică de un franklin. **II.** s.n. aparat cu care se produc raze X. (<fr. *röntgen* [rœntgɛn]), în MDN, $DOOM_1$/$DOOM_2$, dar în DEX: *röntgen* s.m. unitate de măsură a dozei radiaţiilor X sau Y. ● Radiaţii X sau Y. [Pr.: *r**ö**nt-ghen*. – Var.: *r**óe**ntgen* s.m.] < germ. *Röntgen* [strahlen]. Lexemele care conţin elementul nominal *r**ö**ntgen*, sunt cunoscute numai în medii savante:

– *r**ö**ntgencinematografie*, *r**ö**ntgendiagnóstic* / *r**oe**ntgendiagnóstic*, *r**ö**ntgenológ, -ă*, *r**ö**ntgenologíe* / *r**oe**ntgenologíe*, *r**ö**ntgenoluminescénţă* / *r**oe**ntgenoluminescénţă* etc. (vezi MDN, s.v.)

– rom. *t**u**l* [pron. t**ü**l] s.n. ţesătură de mătase sau de bumbac, subţire şi uşoară. (<fr. *tulle*, germ. *Tull*), în MDN, MDA; dar în $DOOM_1$/$DOOM_2$ şi DEX, etimologia lexemului este unică: <fr. *tulle*.

– rom. *tart**u**fe* [pron. -t**ü**f] s.m. tip uman ipocrit, făţarnic. (<fr. *tartufe*), în MDN, MDA (este invocat personajul lui Molière, *Tartuffe* – simbol al ipocriziei religioase).

Un alt aspect al neologizării fonetice (Zugun 1999: 479), alături de fonemele [**ö**] şi [**ü**], este dat de palatalizarea consoanei dentale, alveolare şi sonante [**n**], aspect observabil în cuvinte de origine franceză, respectiv spaniolă. Astfel, grupul **gn** din limba franceză şi **ñ** din spaniolă sunt redate în limba română printr-un [**n**] muiat, redat în transcrierea fonetică: [**ń**].

– rom. *doña* [do**ń**a] < sp. *do**ñ**a*

– rom. *viñetă* [vi**ń**etă] < fr. *vi**gn**ette*

– rom. *coñac* [ko**ń**ak] < fr. *co**gn**ac*

– rom. *castañetă* [kasta**ń**etă] < fr. *casta**gn**ette*, sp. *casta**ñ**eta*

– rom. *señór*(*a*/*íta*) [se**ń**or] < sp. *se**ñ**or* (*a*/*ita*)

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

Verbele de origine franceză, care sunt terminate în ***–er***: fr. collabor**er**, fr. caractéris**er**, fr. blâm**er**, fr. brusqu**er**, fr. calcul**er**, fr. élucid**er**, au fost adaptate la conjugarea I, cea mai productivă în limba română: > rom. *(a) elucidá*; rom. *(a) colaborá*; rom. *(a) caracterizá*; rom. *(a) blamá*, rom. *(a) bruscá*; rom. *(a) calculá*.

Adjectivele invariabile (de genul neutru – să se vadă MDN, MDA; $DOOM_2$, DLRM), împrumutate din diferite limbi: franceză, italiană, latină s-au adaptat limbii române sub următoarele forme: rom. *mov* < fr. *mauve*; rom. *oliv* < fr. *olive*; rom. *bleu* < fr. *bleu*; rom. *crem* < fr. *crème*; rom. *gri* < fr. *griş*; rom. *lilá* < fr. *lilas*; rom. *maró* < fr. *marron*, it. *marrone*, germ. *Marone*; rom. *verníl* < fr. *vert Nil*; rom. *atróce* < fr., it. *atroce*, lat. *atrox*; *-cis*; rom. *eficáce* < fr. *efficace*, lat. *efficax*, *-acis*; rom. *motríce* < fr. *motrice*; rom. *propíce* < fr.*propice*; rom. *viváce* < it., fr. *vivace*.

De asemenea, prin intermediul neologismelor s-a format o clasă de substantive terminate în [**ó**] cu pluralul în ***-uri***: *chimon**o***, *studi**o***, *zer**o***. De obicei, substantivele de origine franceză terminate în [**o**] accentuat s-au adaptat în limba română cu terminaţia **ou** [ow]. Astfel, franţuzismele de felul: *stylo*, *tableau*, *lingot*, *cadeau* au devenit în limba română: *stil**óu**/stilo**uri***, *tabl**óu**/tablo**uri***, *ling**óu**/lingo**uri***, *cad**óu**/cado**uri***. Se remarcă că neologismele recente sau mai puţin frecvente în uz, care şi-au menţinut terminaţia în [**ó**] accentuat, sunt rostite la singular şi redate grafic prin diftongul descendent **-oŭ̯:** fr. *métro* [metʀo] > rom. *metróu* [metr**ow**]; fr. *manteau* [mãto] > rom. *mantóu* [mant**ow**]; fr. *stylo* [stilo] > rom. *stilóu* [stil**ow**]; fr. *kimono* [kimɔno] > rom. *chimonóu* [ќimon**ow**].

Deoarece limba franceză aparţine limbilor romanice, apreciem pe baza cercetărilor că modificările care apar în procesul de adaptare a franţuzismelor la sistemul limbii române, nu sunt atât de dificile, faţă de alte limbi, care solicită o atenţie deosebită în analiza lingvistică lexematică.

„Adaptarea este un proces de oarecare durată, cu perioade de fluctuaţii, până când cuvântul îşi găseşte forma potrivită care să-l fixeze în sistemul existent. Durata perioadei de adaptare depinde mai ales de frecvenţa în circulaţie a cuvântului” (Iordan/Robu 1978: 314).

Unele neologisme nu mai primesc accent în limba română pe vocala din silaba finală (accent oxiton) a cuvântului, iar în timpul flexiunii accentul se deplasează: *rádio* (sg.) – *radióuri* (pl.); *zéro* (sg.) – *zeróuri* (pl.), dar *mótto* (sg.) – *móttouri* (pl.) în $DOOM_2$, comparativ cu $DOOM_1$ care înregistrează formele: *móto* (sg.) – *motóuri* (pl.).

Există şi împrumuturi terminate în [**i**] silabic: rom. *taxi* [taksi] < fr. *taxi*; rom. *dérbi* [derbi] < engl. fr. *derby*.

Lexemele de origine franceză care sunt terminate în vocala [**e**]: *tripl**e***, *cenacl**e***, *cycl**e***, *câbl**e***, *tendr**e***, *cadr**e***, *calibr**e***, au dezvoltat în limba română cuvinte terminate în [**u**] vocalic: *tripl**u***, *cenacl**u***, *ciclu*, *cabl**u***, *tandr**u***, *cadr**u*****,** *calibr**u*****.**

Îmbogăţirea vocabularului românesc cu noi sensuri este posibilă chiar prin intermediul prefixoidelor şi sufixoidelor care în calitate de elemente de compunere savantă, îmbogăţesc latura semantică a lexicului limbii:

– *aero-*/*aeri-* < fr. *aéro-*/*aéri-* cf. gr. *aer-*, *os*; *elem.* „aer”, „avion”, „aviaţie”: ***aero**gară, **aero**model, **aero**sol* etc.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

– *áuto-* < element de compunere însemnând „de la sine”, „prin mijloace proprii” şi care serveşte la formarea unor substantive, adjective şi verbe. [Pr.: *a-u-*] < fr. *auto-*; ***auto****conservare*, ***auto****amăgire*, ***auto****control* etc.

– *zóo-* < fr. *zoo-* – grădină zoologică; referitor la animale: ***zoo****tehnică*, ***zoo****chimie* etc.

– *hiper-* < fr. *hyper-*, cf. germ. *hyper-*; element de compunere însemnând „peste”, „excesiv de...”, folosit la formarea unor substantive şi a unor adjective: ***hiper****tensiune* (arterială), ***hiper***calcemie, ***hiper***cloremie etc.

– *-cíd* element „a ucide”, „a distruge”: <fr. *–cide,* cf. lat. *coedere*: insecti**cid**, fungi**cid** etc.

– *-fil* (o)-, *-fil*, *-filíe* element „prieten”, amator, „iubitor” < fr. *phil/o/-*, *-phile*, *-philie*, cf. gr. *philos*: *englezo****fil***, *germano****fil,*** *ruso****fil*** etc.

– *-crát*, *-craţie* element „putere, conducere” (<fr. *-crate*, *-cratie*, cf. gr. *kratos*): *demo****crat***, *tehno****crat*** etc.

După cum s-a putut constata din exemplele anterioare, procesul de adaptare în limba română a *neologismelor*, indiferent de structura lor etimologică, este unul de durată şi implică o atenţie deosebită cu privire la „comportamentul” lor lingvistic. Problema împrumuturilor a fost pusă în discuţie chiar de la începutul perioadei în care acestea au devenit o problemă de prim rang în vocabularul românesc. În *Gramatica românească* (1828), Heliade ridică problema *împrumuturilor*, evidenţiind care este utilitatea lor în limbă şi când trebuie să apelăm la astfel de structuri străine:

„Trebuie să ne împrumutăm, dar trebuie foarte bine să băgăm de seamă să nu primim ca neguţătorii aceia care nu îşi iau bine măsurile şi rămân bancruţi (mofluzi). Trebuie să luăm numai acelea ce ne trebuie şi de acolo de unde trebuie şi cum trebuie” (Heliade 1828: 22).

Aceeaşi concepţie este susţinută şi de Titu Maiorescu în cunoscutul său articol din 1881, *Neologismele*:

„*Neologismele sunt numai atunci de primit când ne lipseşte cuvântul în limba de până acum, iar ideea trebuie neapărat să fie introdusă*” (Maiorescu 1973: 39).

Prin urmare, *împrumutul* este apreciat de literatura de specialitate drept mijloc extern de îmbogăţire a lexicului unui idiom. Astfel, frumuseţea unei limbi „este dată, în primul rând, de bogăţia, varietatea vocabularului ei, de continua sporire a inventarului lexical”, „iar modificările care au loc în cadrul lui sunt, cel mai adesea, direct ori indirect legate de progresul societăţii umane, în ansamblul ei, şi în mod special de transformările care se petrec în viaţa materială şi spirituală a unei anumite colectivităţi lingvistice” (Hristea 1981: 31).

Cauzele care determină şi explică evoluţia unei limbi, precum şi bogăţia lexematică a acesteia sunt următoarele:

– dezvoltarea continuă a ştiinţei şi a tehnicii;

– diversificarea vieţii culturale, schimbările de ordin politic, economic, social;

– modificarea atât a mentalităţii, cât şi a concepţiei despre viaţă a oamenilor;

– relaţiile dintre popoare, evidenţiate sub forma contactelor lingvistice, socio-culturale, politice, economice etc.

Cuvintele noi influenţează vocabularul unui idiom pe două căi:

1. internă: prin crearea de noi cuvinte ca o consecinţă a procesului derivării, a schimbării valorii gramaticale, a calculului lingvistic;

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

2. externă: prin împrumuturi din alte limbi – împrumuturi de sintagme, cuvinte sau structuri calchiate:

– rom. *decret-lege* < fr. *décret-loi* (calc total);

– rom. *triunghi* < fr. *triangle* (calc total);

– rom. *lóbby* [’lɔbi] (în expresia: *a face lobby*: a susține cauza unei persoane; persoană care influențează din afară, prin diferite discuții, hotărârile unui parlament; MDN, s.v.) < engl. *lobby* [’lɔbi]: **I. 1**. anticameră, vestibul; coridor, culoar; **2**. (teatru) foaier, hol; **3**. (nav.) culoar către mai multe compartimente; **4**. (pol.) culoar, coridor; sala paşilor pierduți; **5**. (amer. pol.) „lobby” (grup de persoane care influențează pe membrii Congresului în favoarea unui proiect de lege) – calc total; **II.** vb. a influența (pe membrii Congresului); vezi Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al.Rosetti”: *Dicționar englez-român*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, 2004;

– rom. *second-hand* (produse) < engl. *second-hand*;

– rom. *război rece* < engl. *cold war* (o relație mai puțin prietenoasă între două țări: Statele Unite şi Uniunea Sovietică după cel de-al Doilea Război Mondial);

– rom. *semifinálă* < engl. *semifinal* – calc parțial format prin traducerea unității lexicale: rom. *semi-* < engl. *semi-*, cealaltă unitate în discuție *final-* este împrumutată, însă desinența *-ă* specifică structurii româneşti, indică categoria gramaticală a numărului singular, în opoziție cu desinența *-e*, pentru numărul plural;

– rom. *mass-média* – s. n. pl. totalitatea mijloacelor tehnice de comunicare în masă a informațiilor (radio, televiziune, cinematograf, publicații, disc, magnetofon). (< engl., fr. *mass media*), s.v. MDN, $DOOM_1$; în DN_3, rom. *mass-media* are o etimologie multiplă şi se observă că structura în discuție este un calc parțial după sintagma *mass media communication*. Trebuie consemnat că în $DOOM_2$ şi MDA: rom. *mass-media* (presă scrisă şi audiovizuală) se diferențiază de varianta din $DOOM_1$, prin schimbarea categoriilor gramaticale de gen feminin, numărul singular şi prin caracterul flexionar pe care substantivul compus îl deține: *o* ***media*** *independentă*, art. *mass-media actuală*, g.-d. art. *mass-médiei* (prin intermediul *mass-mediei*) s.v.;

– rom. *autocontrol* – după engl. *self-control* (calc de structură): „Exersați-vă *autocontrolul* pentru situația în care, aflați într-o intersecție, veți vedea un Maybach întorcând ca pe moşia lu’ tac-su, fără pic de considerație şi de grijă față de partenerii de trafic, să nu faceți atac cerebral”. („Academia Cațavencu”, nr. 20, 24-30 mai 2006, p. 18);

– rom. *supermagazin* < engl. *supermarket* (calc de structură): „În prezent, în topul retailerilor asemenea produse conduc *supermarketurile* Cora şi Carrefour, urmate de vânzătorii specializați pe multimedia, Altex-Media Galaxy şi Diverta” („Capital – Business”, nr. 25, 22 iunie 2006, p. 29).

IV. Neologisme recente: structuri şi influențe angliciste în lexicul românesc; co-relații lingvistice româno-engleze

Vocabularul este domeniul cel mai mobil al unui idiom. Toate inovațiile care apar în interiorul acestuia se datorează interferețelor de tip economic, socio-politic,

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

cultural, respectiv lingvistic. În mod tradiţional, l e x i c u l [9] unei limbi este alcătuit din două componente importante:

1. *fondul principal lexical*, numit şi *vocabular de bază*/*fundamental*;

2. *masa vocabularului* (Brâncuş/Hristea 1072: 10) componenta cea mai receptivă la schimbări lexicale şi modificări semantice.

Stabilitatea vocabularului este dată de *fondul principal lexical* care asigură un anumit echilibru între ceea ce este vechi, respectiv constant în limbă şi ceea ce este nou: „Dacă ţinem seama de faptul că *fondul principal lexical*, în general, nu se schimbă, că din acest fond „fac parte cuvintele care au rădăcini profunde în limbă", că sunt „cele care au dat naştere la numeroase derivate" (Graur 1968: 10), care au „mai multe sensuri, care intră în expresii frazeologice şi mai ales sunt mult întrebuinţate", dispare şi considerentul strict subiectiv al celor care – de altfel, puţini la număr – cred că elementele lexicale de împrumut „strică" limba" (Mihăiescu 1978: 10).

O privire generală cu strictă referinţă la varietatea împrumuturilor care au influenţat limba română de-a lungul timpului, o realizează Al. Graur în cunoscuta sa lucrare – *Tendinţele actuale ale limbii române*: „Spre deosebire de limbile romanice apusene, româna n-a primit împrumuturi din *latineşte* decât târziu şi, direct, relativ puţine. Întâi au venit din *polonă*, iar în Transilvania, probabil, din *maghiară*. În secolele XVII-XVIII *elementul internaţional* era reprezentat mai mult prin cuvinte *greceşti*, venite direct din greceşte sau prin *slavă* (...), refăcute mai târziu după model apusean, adică trecute prin latină (a l f a b e t, m e c a n i s m). Tot prin greacă au venit, mai ales în jurul anilor 1800, cuvinte *franţuzeşti*, *italieneşti* şi mai puţine *englezeşti*, cu unele modificări de pronunţare. Apoi a intervenit, ca intermediar, rusa, prin care au pătruns la noi numeroase elemente internaţionale, majoritatea latineşti, greceşti, franţuzeşti. În sfârşit, în a doua parte a secolului al XIX-lea şi în secolul al XX-lea, ne-am adresat direct limbilor apusene, în primul rând francezei" (Graur 1968: 278).

Limba franceză a d e v e n i t o sursă importantă de împrumuturi începând cu perioada paşoptistă, când relaţiile politice şi culturale cu Franţa s-au extins. Acest aspect a determinat o pătrundere în vocabularul românesc, a unor unităţi lexematice specifice diferitelor domenii de activitate: medical, vestimentar, tehnico-ştiinţific, economic etc.

Însă, elementul străin care revoluţionează vocabularul românesc la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, este reprezentat de structurile şi unităţile angliciste, considerate „modele externe" (Guţi Romalo 2005: 247), de natură agresivă şi de structură internaţională, care au revoluţionat şi mai revoluţionează încă sistemul audiovizualului (presă, televiziune, radio), precum şi alte domenii de activitate şi de formare socioprofesională: politic, economic, cultural, beletristic etc.

Limba engleză – limbă de origine germanică – aparţine ramurii limbilor indoeuropene, alături de germană, daneză, olandeză şi suedeză.

Deşi originea sa este romanică, alături de limbi precum: franceza, spaniola, italiana, portugheza, dalmata, retoromana, catalana etc., limba română face parte din aceeaşi familie a limbilor indoeuropene, la fel ca limba engleză. Deducem că cele două

[9] „Termenul *lexic* este preferabil celui de *vocabular*: primul este supraordonat, iar al doilea – subordonat, *lexicul* fiind constituit dintr-o serie, foarte bogată şi variată, de vocabulare (al numelor de rudenie – naturală sau socială –, al meseriilor, al ştiinţelor, al numeralelor, al culorilor, al sporturilor, al simbolurilor etc." (Zugun 2000: 9).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

idiomuri – englez şi român – sunt „înrudite de departe, distanţate ca structură gramaticală şi inventar lexical" (Lobiuc 1998: 175).

„Termenul înrudire este folosit, aşa cum se obişnuieşte în lingvistică, pentru a ne referi la filiaţia istorică sau genetică a limbilor. A spune că două limbi sunt înrudite înseamnă a spune că ele s-au desprins dintr-o singură limbă mai veche (...), aparţin aceleiaşi familii de limbi" (Lyons 1995: 34).

Prin invazia teritorială şi astăzi, mai nou, prin procesul globalizării, limba engleză este utilizată în multe state: Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, India, Africa, Asia, Australia, Canada, Oceanul Pacific, Filipine, Jamaica, Irlanda etc.; de aici derivă şi variantele de limbă engleză vorbită: engleza nigeriană, engleza indiană, engleza zambiană, engleza vorbită în Atlanticul de Vest, în Africa de Vest, în Africa de Sud, în Asia de Sud, în Uganda etc. Atenţia noastră este focalizată însă asupra englezei britanice şi a celei americane. Acestea se diferenţiază atât prin pronunţia lexematică, cât şi prin varietatea semantică a cuvintelor. Deseori, este destul de greu să distingem între anglicisme propriu-zise şi americanisme. Theodor Hristea precizează că spre deosebire de anglicisme, „americanismele sunt mai recente şi au (aproape întotdeauna) caracter internaţional" (Hristea 1981: 51). În acest sens, oferim câteva exemple de astfel de cuvinte, evidenţiind faptul că unele din ele au pătruns în limbă prin filieră franceză, italiană sau chiar germană:

– *jazz /gez/* < s.n. **1**. muzică modernă cu ritm viu, sincopat, cu caracter de improvizaţie, preluat din folclorul negrilor din America; **2**. orchestră formată din instrumente de suflat şi de percuţie, care execută acest gen de muzică: jazband. (<fr., amer. *jazz*); vezi MDN, s.v.

– *drugstore* /drág-stăr/ s.n. magazin unde se vând produse farmaceutice, cosmetice, cărţi, îngheţată etc. (<amer. *drugstore*); MDN, s.v.

– *blue-jeans* < amer. *blue-jeans*; MDN, s.v.

– *hámburger* /-găr/ s.m. bucată de carne tocată, prăjită în tigaie şi servită caldă într-o chiflă tăiată în două. (<fr., engl., amer. *hamburger*); baza derivativă a cuvântului ar fi oraşul german Hamburg;

– *chicinétă* < amer. *kitchenette*; vezi MDN, s.v.

– *O.K.* /ochei/ adv. de acord! (foarte) bine! (< amer. *OK*, abr. din *all correct*) etc., comparativ cu engl. *all right*; expresia O.K. este foarte des folosită în procesul comunicării, încât a devenit chiar supărătoare, lingvistic vorbind.

Dacă luăm în discuţie *lexicul* limbii engleze, putem afirma că acesta este destul de bogat şi se constituie din cuvinte simple, cu o puternică bază derivativă şi care devin elemente componente ale unor structuri compuse.

IV.1. Lexicul englez – structură germanică, romanică sau germano-romanică?

Lexicul englez a suferit numeroase influenţe externe, care s-au datorat diferitelor tipuri de invazii teritoriale. Evidenţiem perioada anglo-saxonă, în care schimbările datorate influenţei cuvintelor de origine latină, au afectat nivelurile lexical şi morfologic ale limbii engleze. Anglo-saxonii au pătruns în Insulele Britanice, cu aproximaţie în anul 450 AD. Originari din Germania, Olanda şi Danemarca, aceştia vorbeau dialectele

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

germanice şi au avut rolul de a pune bazele limbii engleze în Marea Britanie, chiar dacă primii locuitori ai Britaniei au fost celţii.

Însă, *contactul* anglo-saxonilor cu populaţia de origine romanică a avut drept consecinţă introducerea limbii latine în uz timp de aproape patru secole. Înainte de stabilirea anglo-saxonilor în Marea Britanie, aceştia împrumută cuvinte latineşti ce indică obiecte de consum sau se referă la comerţ: engl. *pear* < lat. *pirum*; engl. *butter* < lat. *butyrum*; engl. *cup* < lat. *cuppa*; engl. *candle* < lat. *candela*; engl. *disciple* < lat. *discipulus*; engl. *shrine* < lat. *scrinium*.

Specificăm că unele cuvinte latineşti (*candle*, *disciple*, *shrine* etc.), introduse în engleza veche în secolul al VI-lea (după creştinarea britanicilor), denumesc ritualuri religioase.

Numărul cuvintelor de origine latină a crescut după secolul al XII-lea, fiind reprezentat atât de împrumuturile directe, cât şi de cele indirecte (prin intermediul unei alte limbi: franceza (vezi *infra*, influenţa franceză în lexicul englez).

Foarte importantă din punctul de vedere al îmbogăţirii vocabularului englez cu noi lexeme, s-a dovedit a fi invazia vikingilor scandinavi, care a început în secolul al VIII-lea. Spre deosebire de celţi, limba vikingilor s-a asemănat foarte mult cu cea a anglo-saxonilor. Acest aspect a facilitat o foarte bună comunicare între cele două grupuri de popoare: anglo-saxonii, respectiv vikingii.

Cel mai important *contact* l-a constituit cucerirea normandă (*The Norman Conquest*), ce s-a desfăşurat în secolul al XI-lea, respectiv în anul 1066. Ducele normand William a devenit regele William al Angliei, iar limba franceză este limba sistemului de guvernare, deşi majoritatea populaţiei continua să vorbească limba engleză. Ca în orice situaţie bilingvă, limbile s-au influenţat reciproc, iar vocabularul englez s-a îmbogăţit cu elemente lexicale de origine franceză, din diferite domenii: guvernare politică, viaţa de curte, religie etc.

Împrumuturile din limba franceză specifice perioadei Middle English (1200-1500) exprimă începuturile uneia dintre cele importante trăsături ale limbii engleze moderne: *vocabularul său cuprinzător şi variat*. Cuvintele de origine franceză specifice diferitelor domenii (forme de guvernământ, religie, lege, arte, viaţa la curte) influenţează lexicul limbii engleze. Câteodată cuvintele din ambele limbi surse (Old English şi Franceză) se îmbină: *kingly* (Old English) şi *royal* (French).

În alte circumstanţe semnificaţia acestor unităţi lexicale se diferenţiază ca în *calf* (Old English) şi *veal* (French) la origine animalul, viţelul; evolutiv semnifică într-adevăr carnea animalului în discuţie. Deoarece limbile franceză şi latină erau limbile oficiale ale perioadei englezei mijlocii (Middle English), limba engleză a atins mai greu forma standard atât în vorbire, cât şi în scris. Exista diversitate lingvistică în procesul comunicării, iar în momentul în care s-a adoptat limba engleză în forma ei scrisă, cărturarii tindeau a scrie cuvintele după modul în care acestea erau pronunţate. Ortografia şi gramatica din manuscrisele lor ne ajută să reconstituim modul în care limba engleză era vorbită în diferite regiuni.

De ce a fost necesară această privire generală asupra limbii engleze?

Prin această „intervenţie" istorico-lingvistică am încercat să demonstrăm că alături de lexicul cu precădere germanic, în vocabularul englez se întâlnesc elemente de

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

origine anglo-saxonă, împrumuturi latine din epoca precreştină, din daneză, împrumuturi scandinave, franceze (influenţa veche franceză se concretizează în peste 1200 împrumuturi din toate domeniile şi derivatele lor), împrumuturi savante din latină şi din greacă, franceza modernă, italiană, spaniolă, portugheză etc.

Dintre cuvintele împrumutate din limba latină în limba engleză se constată că unele nu au suferit nicio modificare în limba împrumutătoare: *antenna*, *formula*, *errata*, *vacuum*, *via*, *audit*, *bonus*, *campus*, *item*, *medium* etc.:

– engl. *antenna* < lat. *antenna* – antenă de corabie (vergea legată de catarg de care se fixează pânza corăbiei); – engl. *antenna* [æn'tenə] – organe de simţ, firişoare mobile pe capul unor insecte, al crustaceelor (1); antenă (de radio, televiziune etc.) (2); cf. WNWD, s.v.; rom. *anténă* < fr. *antenne*, lat. *antenna*, cf. MDN, s.v. Semnificaţiile cuvântului – *antenă* – nu diferă prea mult în analiza interlexemelor ce au etimologii distincte.

– engl. *formula* < lat. *formula* – normă, regulă; (jur.) formulă judiciară; proces, contract; engl. *formula* ['fɔ:mjulə] – **1**. formulă; **2**. formulare; **3**. reţetă, prescripţie; **4**. formulă chimică etc. cf. WNWD, s.v.; rom. *formúlă* < fr. *formule*, lat. *formula*, cf. MDN, s.v.

– engl. *errata* < lat. *errata* – listă de greşeli, însoţită de corecturi care este introdusă la sfârşitul unei lucrări; greşeală; engl. *errata* [e'ra:tə] – erată; rom. *erátă* < fr., lat. *errata*.

– engl. *vacuum* < lat. *vacuum* – **1**. gol; **2**. lipsit de, fără; **3**. lipsit de ocupaţie, neocupat, liber; **4**. larg, deschis tuturor; engl. *vacuum* ['vækjuəm] – **1**. (fiz.) vacuum, vid; **2**. (fig.) gol; vb. a curăţa cu aspiratorul de praf; rom. *vácuum* < fr., lat. *vacuum*.

– engl. *via* < lat. *via*, *-ae* – **1**. drum, cale; **2**. (fig.) mijloc, metodă, procedeu; engl *via* ['vaiə] **1**. drum, cale; **2**. *prep*. prin, via; rom. *via* < fr., lat. *via*.

– engl. *audit* < lat. *audit* – **1**. revizie contabilă; **2**. (înv.) auz; **3**. bilanţ; (fig.) răfuială; **4**. (ec.) a revizui registrele (contabile); **5**. (amer.) a audia (un curs, ca oaspete) etc.; engl. *audit* ['ɔ:dit] – examinare periodică şi o verificare a bunurilor sau a aspectelor financiare în scopul verificării corectitudii acestora; rom. *audit* < fr. *audit*.

– engl. *bonus* < lat. *bonus* – **1**. bun; **2**. însemnat; – engl. *bonus* ['bounəs] s. (ec.) **1**. primă; **2**. premiu; **3**. tantiemă; – rom. *bonus* < engl. *bonus* etc.

Specificăm că abrevieri de origine latină sunt prezente în vocabularul englez: *a.m.* < lat. *ante meridiem*; *e.g.* < lat. *exempli gratia*; *i. e.* < lat. *id est*; *L.s.d.* < lat. *librae*, *solidii*, *denarii* – *pounds*, *shillings*, *pence*; *cf.* < lat. *conferre*; *viz* < lat. *videlicet* – engl. *that is to say*.

Menţionăm că limba engleză s-a transformat dintr-o limbă sintetică, într-una analitică. Aceasta a dezvoltat pronunţate însuşiri analitice din punctul de vedere al structurii gramaticale şi continuă să prezinte în sistemul de formare a cuvintelor însuşiri sintetice, aspect ce o apropie de limba română actuală care prezintă trăsături sintetice evidenţiate în mod clar la nivelurile: lexical şi gramatical.

Luând în consideraţie analiza comparativă a lexemelor din limba latină ce au fost împrumutate în limba engleză şi care au corespondent în limba română sau chiar în alte limbi de origine romanică (de exemplu, în limba franceză), observăm că *limba engleză deţine o importantă componentă romanică* – de sursă latină sau franceză – şi susţinem aserţiunea Mioarei Avram conform căreia „împrumuturile din engleză

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

continuă astfel, adesea, mai vechiul proces de relatinizare/reromanizare a limbii române moderne...” (Avram 1997: 9).

„Devenind limbă internaţională, engleza a venit în contact cu un număr nemaiîntâlnit de limbi şi de culturi, iar împrumuturile şi-au făcut apariţia imediat, în mod dramatic” (Albu/Spinaru et alii 2002: 69). Lexicul englezesc deţine caracter internaţional (cuvintele aparţin aşa-zisului „pool of international words”, în accepţia cercetătoarei Georgeta Ciobanu, în calitate de reprezentantă a României în Proiectul Internaţional ”The English Element in European Languages”), din secolul al XX-lea, perioadă în care limba engleză devine o sursă de împrumuturi lexematice pentru multe limbi cu care aceasta vine în contact, inclusiv pentru limba română. Influenţa engleză este un fenomen lingvistic internaţional (european şi mondial). Mioara Avram arată că „ţările din estul Europei recuperează într-un interval mai scurt anumite rămâneri în urmă de până în 1989, ceea ce face ca şi sub aspect lingvistic şocul tranziţiei să fie mai mare” (Avram 1997: 8).

IV.2. Anglicisme – accepţii lingvistice

Se ştie că vorbitorii folosesc în diferite spaţii culturale mai mult de o limbă străină şi acest fapt este elocvent astăzi, dacă luăm în considerare fenomenul globalizării sub egida limbii engleze, ce ocupă supremaţia lingvistică printre alte limbi internaţionale, utilizate în comunicare. De aceea, în calitate de subcategorie a *neologismului*, „în lingvistica limbilor în contact, în perspectiva multilingvismului, în ultimele două decenii este considerat anglicism «fiecare cuvânt preluat din limba engleză (includem aici atât engleza britanică, cât şi cea americană[10]) care desemnează un lucru sau un concept care aparţine civilizaţiei englezeşti; un astfel de cuvânt nu trebuie să fie de origine (proveniență) englezească, dar trebuie să fi fost adaptat în limba engleză şi integrat în vocabularul englez»”[11].

O altă definiţie a conceptului de anglicism este dată din perspectiva autorilor enciclopediei franţuzeşti *Wikipédia*: „Se numeşte anglicism un cuvânt sau o structură împrumutată din limba engleză şi utilizată în altă limbă, fără a fi foarte bine integrat(ă) în lexicul limbii împrumutătoare”[12].

Problema anglicismelor în lexicul limbii române a fost dezbătută de mulţi lingvişti în diverse lucrări de referinţă. Menţionăm în acest sens pe Graur 1987, 1988, Bujeniţă 1966, Avram 1987 ş.a. De atfel, Mioara Avram a fost o specialistă renumită în studiul influenţei anglicismelor în limba română. Cu prilejul seriei de conferinţe cu titlul: *Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românilor*, organizate sub egida Academiei Române, Mioara Avram arată ce rol au structurile angliciste asupra limbii române actuale: „influenţa engleză asupra limbii române nu este o noutate a perioadei actuale, de după 1989. Ea are o vechime de peste un secol şi jumătate, timp în care s-a

[10] Explicaţia ne aparţine.

[11] Filipović, Rudolf, *Anglicizmi u hrvastkom ili srpskom jeziku: porijeklo – razvoj – znacenje* (Anglicisms in Serbo – Croatian: Origin – Development – Meaning), Zagreb, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1990, *apud* Ciobanu 1997: 4.

[12] *Wikipédia*, l’encyclopédie libre, în format electronic: «*On appelle* ***anglicisme*** *un mot ou une locution emprunté(e) à la langue anglaise et utilisé (e) dans une autre langue, sans être encore bien intégré(e) dans le vocabulaire de celle-ci*».

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

exercitat la început mai puțin direct și mai mult prin intermediul altor limbi, în special franceza. Pentru secolul trecut, chiar dacă nu cercetăm presa și alte documente de epocă, avem mărturia operelor literare ale lui C. Negruzzi, Ion Ghica, și, ceva mai târziu, I.L. Caragiale, cu renumitele „High-life" și „Five o'clock." Destul de puternică în anumite limbaje funcționale (economie – în special finanțe, industria petrolului, marină, sport, cinematografie, viață mondenă) în prima jumătate a secolului nostru – ceea ce se poate vedea din lucrările de sinteză ale lui Sextil Puşcariu (*Limba română*, vol. I, *Privire generală*, ediția I, 1940) și Iorgu Iordan (*Limba română actuală. O gramatică a greşelilor*, ediția I, 1943) și din articolele de presă ale lui Alexandru Graur (reunite, în ultimii ani ai vieții sale, în volumul *Puțină gramatică*, I, 1987; II, 1988) –, influența engleză s-a dezvoltat mult după al doilea război mondial (...). Creşterea actuală a influenței engleze vine în continuarea unui proces îndelungat".

În conformitate cu aserțiunile Mioarei Avram, specificăm că influența engleză asupra dinamicii vocabularului românesc nu constituie un aspect inedit; ea cunoaşte o vechime de peste o sută cincizeci de ani, exercitându-se într-o primă etapă prin intermediul influenței altor limbi precum: franceza, germana; unii termeni tehnici de origine engleză au influențat limba română prin aportul

– *limbii germane*: rom. *cocs* < germ. *Koks*, rom. *tubing* < germ. *Tübbing*, rom. *bóiler* < germ. *Boiler*;

– *limbii ruse* (care ne-a furnizat termeni tehnici de origine anglo-americană): rom. *buldózer* < rus. *bulldozer*, rom. *scréper* < rus. *skreper*, rom. *radiolocáție* < rus. *radiolokaţiia* etc.

– *limbii franceze*: rom. *dancing* < fr. *dancing*, rom. *spícher* < fr. *speacher* (căruia în limba engleză îi corespunde „announcer").

Alteori, unele anglicisme au pătruns în limba română prin sursă franceză, unde au suferit uşoare modificări de ordin fonetic, care s-au păstrat și în româneşte. Exemple de astfel de lexeme: rom. *bíftec* < fr. *bifteck*, engl. *beef-steak*; rom. *rósbif* < fr. *rosbif*, engl. *roast beef* (rom. *rósbif* nu diferă de corespondentul său franțuzesc decât prin accent și are componentele sale perfect sudate, spre deosebire de echivalentul său englezesc); rom. *sándvici*/*séndviş* (vezi $DOOM_2$, s.v. comparativ cu $DOOM_1$: *sandviş*) < fr., engl. *sandwich*; „fr. *sandwich* este atestat încă din 1801, față de engl. *sandwich* care la originea lui mai îndepărtată, era numele unui conte englez" (Hristea 1981: 50).

Influența anglicismelor asupra limbii române literare poate fi observată în stilul beletristic de la sfârşitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, în operele lui Vasile Alecsandri, C. Negruzzi, Ion Ghica; sfârşitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în schițele lui I.L.Caragiale. Mărturii în acest sens sunt exemplele extrase din creații literare:

– *Bârzoi: Şi când ar fi numai atâta!...D-apoi de acòlè... cheltuieli, nu şagă... pe mobili nouă cu* ***lastic***...[*Chirița în provincie* (1852), comedie cu cântice, în 2 acte, p. 112, de Vasile Alecsandri]

▪ rom. *lastic* – s.n. stofă de lână asemănătoare cu satinul. (<fr., engl. *lasting*); cf. MDN, DER, MDA, DA s.v.

– *Ploile ce nu încetau făceau monotonă viețuirea la T. Ocnilor. Urâtul începuse, şi* ***spleenul*** (< engl. *spleen* – urât, proastă dispoziție, răutate etc.) *nu era departe, când deodată se făcu un mare zgomot pintre călugări.* [*Opere 1. Păcatele tinerețelor*, „Scrisoarea XXVIII" („Pelerinagiu" – 1852 –), p. 305, de C. Negruzzi]

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

▪ starea de ***spleen*** este „cultivată” şi de poeţii simbolişti (de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea): Dimitrie Anghel, Şt.O.Iosif, G. Bacovia etc. ***Spleen-ul*** bacovian este elocvent în acest sens.

– Altul iar, cum un al treile urs a luat pre vânător subsuoară, şi l-a dus în bârlogul său, unde l-a făcut ***beefsteak*** *pentru puii săi.* [*Opere 1*, *Păcatele tinereţelor*, „Scrisoarea XXVIII” („Pelerinagiu”), p. 306, de C. Negruzzi]

▪ engl. *beefsteak* > rom. *biftec*, muşchi în sânge.

– În câteva ore, vaporul te duce la Coblenţa, staţie a călătorilor pe Rin, unde vapoarele se urmează regulat ca ***omnibusurile*** [< engl. *omnibus* – autobuz; „Scrisoarea XXX” („Băile de la Ems” – 1855 –), p. 307, de C. Negruzzi]

– O, ce toaletă excentrică la dama astă mică ce dă braţul marchizului de Chabannes, dar cât o prinde de bine, şi cât e de gentilă ***miss*** *Sheppart*! [< engl. *miss* – domnişoară; „Scrisoarea XXX” („Băile de la Ems”), p. 309, de C. Negruzzi]

– Văzându-l cineva fără nici o decoraţie, vorbind operă şi Bois de Boulogne cu contesa d'Imécourt, ar zice că e un ***faşionablu*** *de* ***jockey-club***, *iar nicidecum prezidentul corpusului legislativ, şi intimul lui Napoleon III.* [„Scrisoarea XXX” („Băile de la Ems”), p. 309, de C. Negruzzi]

▪ rom. *faşionablu* (termen utilizat în limbajul colocvial/familiar) < engl. *fashionable* ['fæʃənəbəl] – *adj.* **1.** la modă; modern; elegant; monden; **2.** distins, de bun gust; **3.** (d. cineva) rafinat, fin, cult.

– Nu te-amăgi însă; ai s-auzi tot acele arii, tot de acei muzicanţi, dar în haine milităreşti. Uneori este un ***steeple-chase*** *de nou soi.* [„Scrisoarea XXX” („Băile de la Ems”), p. 310, de C. Negruzzi]

▪ *steeple-chase* ['sti: plt∫eis] – s. *sport* cursă de obstacole; cf. WNWDT, s.v.

– Profesia de cronicar ***high-life*** *nu este uşoară, fiindcă trebuie să scrii despre dame, şi damele sunt dificile, pretenţioase, capriţioase.* [*Momente şi schiţe* – „High-life”, de I.L. Caragiale, p. 46]

– Five o'clock *pe englezeşte înseamnă c i n c i c e a s u r i. În lumea mare, fiecare damă-şi hotărăşte o zi pe săptămână (jour fixe), când primeşte, la ceasurile cinci după-amiazi, vizite şi face musafirilor tratăţie cu ceai; de aceea se mai zice şi* ***five o'clock tea****, adică pe româneşte c e a i u l d e l a c i n c i c e a s u r i.* [*Momente şi schiţe* – „Five o'clock”, de I.L. Caragiale]

IV.2.1. Rolul anglicismelor în organizarea interioară a sistemului unui idiom – referinţe etimologice

Este cunoscut faptul că s i s t e m u l unei limbi este determinat de suma elementelor alcătuitoare: sunete, silabe, morfeme, lexeme, pe care emiţătorul, respectiv receptorul, în calitate de factori ai comunicării le folosesc în vorbire.

În literatura de specialitate, pentru conceptul de a n g l i c i s m / e n g l e z i s m există mai multe denumiri ştiinţifice folosite de cercetători. G. Ciobanu pune în discuţie următoarele concepte: *loan-words*, *foreign-loans*, *foreign-words*, *anglicisms* şi *americanisms.*[13]

[13] În traducere: 1) *loan-words* – împrumuturi; 2) *foreign-loans* – împrumuturi străine; 3) *foreign-words* – cuvinte străine/străinisme/xenisme/cuvinte aloglote în accepţiile lingvistice; 4) *anglicisms* – anglicisme; 5) *americanisms* – americanisme. Pentru detalii, să se vadă Ciobanu 1997: 33-35 sau 2004: 32-33.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

Loanwords sunt acele cuvinte împrumutate care s-au adaptat fonetic, s-au integrat în sistemul fonologic al limbii receptoare şi nu conţin nici un element străin. Cuvintele împrumutate care şi-au început procesul de adaptare şi de asimilare sunt denumite *foreign-loans.* Termenii care rămân neadaptaţi, respectiv neasimilaţi, poartă denumirea de *foreign-words* (Ciobanu 2004: 33).

Adriana Stoichiţoiu-Ichim – în *Aspecte ale influenţei engleze în româna actuală*, capitol ce face parte din lucrarea: *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţe, creativitate* – realizează o diferenţiere între împrumuturile englezeşti *asimilate* (sunt cele care s-au adaptat sub aspect fonetico-ortografic, morfologic şi semantic şi care se comportă asemenea lexemelor româneşti, având o circulaţie extinsă în rândul diferitelor categorii sociale) şi sunt frecvent uzitate în vorbire (*stres, hit, star, top, fan, job, şort, meci* etc.). Precizăm că lexemele care s-au adaptat în limba română din punct de vedere fonetico-ortografic şi semantico-morfologic intră în categoria aşa-ziselor *românisme*. Ele s-au impus în cadrul unui idiom printr-un mod de pronunţie tipic românesc, semn că s-a realizat o derogare de la principiul etimologic, în favoarea celui fonetic. Astfel de lexeme sunt foarte des folosite în comunicare (să se vadă articolele din presă, precum şi emisiunile de radio şi de televiziune cu specificitate în domeniul aplicabilităţii acestor lexeme), iar formarea pluralului în limba română, urmează modelul substantivelor româneşti de genul masculin (pentru plural desinenţa *-i*) sau de genul neutru (desinenţa *-uri*). De exemplu: fan*i*, după modelul românescului pom*i*, iar stres*uri*, hit*uri*, şort*uri*, star*uri*, top*uri*, job*uri*, meci*uri*, după modelul unui substantiv de genul neutru, folosit la plural: tablo*uri*. (să se vadă $DOOM_2$, s.v.)

„Unii au două-trei *job**uri*** şi scriu doar ca hobby”. („Adevărul” – secţiunea: Cultură – vineri, 26 mai 2006, nr. 4940, p. B8)

„Piaţa muzicală este dependentă de *hit**uri***, iar dacă Jackson e în stare să producă măcar unul, toţi îl vor iubi din nou.” („Formula AS” – Anul XV, nr. 681, august 2005, p. 20)

„În urmă cu câteva zile, un grup sunit extremist a afişat fluturaşi care chemau la interzicerea *şortu**lui***”. („Deşteptarea”, 27-28 mai 2006, nr. 4890, p. 7); rom. *şort* < fr., engl. *short*

„*Meci**uri**le* cu Irlanda de Nord şi Columbia sunt programate la doar 16 ore unul de celălalt.” („Deşteptarea”, 27-28 mai 2006, nr. 4890, p. 7)

Pe lângă împrumuturile englezeşti *asimilate*, cercetătoarea Adriana Stoichiţoiu-Ichim pune în discuţie problema împrumuturilor *recente* din engleza britanică şi din cea americană, incomplet sau deloc adaptate ori aflate în proces de adaptare (acestea sunt ortografiate în limba română, într-un mod asemănător sau aproape identic cu cel din limba engleză); pe acestea autoarea le numeşte *anglicisme* şi *americanisme* (cuvinte, expresii şi sensuri de provenienţă americană, specifice limbii engleze de pe teritoriul S.U.A) sau termeni *anglo-americani* (Stoichiţoiu-Ichim 2001: 83).

Mioara Avram defineşte conceptul de a n g l i c i s m în felul următor: „O unitate lingvistică (nu numai cuvânt, ci şi formant, expresie frazeologică, sens sau construcţie gramaticală) şi chiar tip de pronunţare sau/şi de scriere (inclusiv de punctuaţie) de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei, deci inclusiv din engleza americană, nu doar din cea britanică. Deşi termenul pare să aibă o conotaţie negativă (ca specie de *străinism* sau *xenism*, cum se mai spune; termenul *barbarism*, folosit de unii, mi se pare inacceptabil), nu-l restrâng nicidecum la

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

împrumuturile neadaptate sau/şi inutile (ca în DEX), dar nici nu-l extind la termeni ca *biomedicină* şi *ecosistem*, *etnolingvistică* şi *sociolingvistică* sau *extragalactic*, cum fac unele lucrări" (Avram 1997: 11).

Trebuie precizat faptul că inovaţiile lingvistice, indiferent de etimologia acestora (< franceză, engleză, chineză, irlandeză, daneză, germană etc.) nu trebuie privite ca perturbări ale întregului sistem lingvistic, ci ca pe nişte piese noi ce vor asigura mai departe întreaga funcţionalitate a acestuia. Schimbarea în limbă nu trebuie înţeleasă ca o simplă modificare a unui sistem deja dat şi format, ci ca o permanentă construire şi remodelare a acestuia. Aceste „mişcări" care apar în interiorul unei limbi, sunt rezultatul contactelor interlingvistice, deoarece limba sub impuls extern, dar chiar şi intern, se află într-o permanentă achiziţionare de material nou.

Considerăm că o atenţie deosebită trebuie acordată atât etimologiei lexemelor, cât şi modului în care acestea influenţează diferitele niveluri lingvistice ale unui idiom. În strînsă legătură cu acest aspect şi referitor la anglicisme, Mioara Avram realizează o distincţie între *anglicisme certe* (Avram 1997: 11) – cu etimologie unică – şi *anglicisme cu etimologie multiplă*. Menţionăm exemple de anglicisme certe (*camping*, *dealer*, *esker*, *fall-out*, *leasing*, *management*, *master*, *sanitation* etc.), precum şi exemple de anglicisme ce au o etimologie multiplă: *ambient* (<engl., fr. *ambient*, it. *ambiente*), *balast* (<fr., engl. *ballast*), *dumping* (<fr., engl. *dumping*), *geostaţionar*, *-ă* (<fr. *géostationnaire*, engl. *geostationary*), *mixer* (<fr., engl. *mixer*), *moderator* (<fr. *modérateur*, lat. *moderator*, it. *moderatore*, engl. *moderator*), *mustang* (<engl., sp. *mustang*) etc. (exemplele sunt extrase din MDN, s.v.).

Opinia Mioarei Avram este susţinută şi de Theodor Hristea. În accepţia sa, anglicismele sunt clasificate în:

a) anglicisme autentice, cu etimologie unică sau multiplă;

b) pseudoanglicisme (false anglicisme), „acele cuvinte care nu există, de fapt, în limba engleză şi care au fost create de alte limbi (de obicei în franceză) prin combinarea unor teme şi elemente formative de origine englezească. Modelul unor astfel de formaţii (cel mai adesea gazetăreşti), îl constituie *împrumuturile preexistente*, care provin, neîndoielnic, din limba engleză". În calitate de exemple sunt menţionate: *tenisman*, *dancing*, *parching*, *spicher*, *teniswomen*, *sportswomen*, *gentlewomen*, *recordwomen* (*-men*, fiind un element formativ englezesc, foarte prolific în limba franceză în acest sens) etc. (Hristea 1974: 61-71)

În sprijinul ideii sale, autorul aduce următoarele argumente:

– neînregistrarea formaţiei lexicale în vreun dicţionar al limbii engleze;

– dicţionarele franţuzeşti consideră termenul un „fals anglicism" „aşadar o creaţie internă a limbii franceze din elemente englezeşti şi după modele englezeşti.

Legat tot de acest aspect al interferenţelor lingvistice, Al. Graur afirmă: „acum pătrund cuvinte englezeşti, uneori cu pronunţarea lor autentică, alteori cu pronunţare franceză sau apropiată de latină (...). Se mai adoptă multe cuvinte cu pronunţie pseudoenglezească, pentru că englezismul este încă puţin cunoscut la noi: *blugi – blue-jeans*; *bisniţ – business*" (Graur 1978: 41).

Cu referinţă la etimologia lexemelor, Georgeta Ciobanu (2004: 78) evidenţiază exemplul pseudoanglicismului – *mecibol* – care ar putea fi creat de această dată, nu numai prin intermediul limbii franceze (vezi *supra*), ci cu ajutorul limbii germane: *der*

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

Matchball. În DEX, MDA, MDN, lexemul figurează ca având etimologie unică, respectiv împrumutată din limba engleză: rom. *mecibol* < engl. *match ball* (s.v.).

În dicționarele monolingve engleze: DKIOD, MEDAL, WNWDT etc. termenul *mecibol* nu figurează.

]„Aşa cum credința în conservarea materiei face să se treacă de la alchimie la chimie, tot astfel, principiul regularității schimbării lingvistice marchează naşterea lingvisticii din ceea ce se numea pe atunci *etimologie* (...); aceasta explică un cuvânt prin descoperirea într-o stare de limbă anterioară a cuvântului din care provenea" (Ducrot/Schaeffer 1996: 18).

Etimologie directă au lexemele moştenite şi împrumutate, în forma din care provin în mod cert.

Etimologia indirectă presupune căutarea din aproape în aproape a etimonului unui lexem, până unde mijloacele ştiințifice permit cercetarea, cu metoda istorico-comparativă.

Etimologia multiplă este un concept introdus în lingvistica românească de Al. Graur; aceasta presupune posibilitatea ca un cuvânt să aibă simultan câteva etimoane.

În situația anglicismelor, ne confruntăm de nenumărate ori cu o *etimologie dublă*, de tip francez sau englez, german sau englez, spaniol sau englez (aspect normat de dicționare) în situația unor cuvinte împrumutate de limba română.

„De multe ori – remarca Mioara Avram – anglicismele au etimologie multiplă, mai ales anglo-franceză, câteodată se constată o concurență între cele două surse, la cuvinte înrudite (dubletele *summit* < engleză şi *sommet* < franceză) sau neînrudite (sinonimele *computer* < engleză şi *ordinator* < franceză); în ambele cazuri menționate franceza a pierdut, fără a fi însă total exclusă" (Avram 1997: 12). Când un anglicism este combinat cu un lexem sau cu o componentă lexematică de origine străină (franceză, germană, italiană etc.), rezultatul este o *formație hibridă* (de tipul: *Kinder-surprise*, *Pizza-hut*, *Mega-Vision*, *Mega-image* etc.), care face aproape imposibilă descifrarea „misterului etimologic". Din punctul nostru de vedere, considerăm inedită combinația dintre un cuvânt românesc şi unul de origine englezească: Columna *Bank*, Exclusiv *Shop*, *Grawe* România, Florăria *Blue*, Computer's Grup, *Business* Internațional, *Business* Magazin etc.

Dacă luăm în considerare *criteriul necesității anglicismelor* în limba română, acestea pot fi clasificate în conformitate cu distincția pe care o face Sextil Puşcariu (1976) şi care a fost preluată de majoritatea cercetătorilor, astfel:

1) anglicisme *necesare*;

2) inutile „*de lux*".

Un alt criteriu de înregistrare a anglicismelor vizează înregistrarea sau nu a acestora în dicționare; cu acesta operează Adriana Stoichițoiu-Ichim (1996: 39-40):

1) anglicisme înregistrate în dicționar (care circulă în limbă cu modificări de frecvență, sens şi/sau formă);

2) anglicisme neînregistrate în dicționar (utilizate relativ frecvent).

Referitor la conceptul opozitiv *expresivitate – non-expresivitate* (despre care vorbeşte aceeaşi Adriana Stoichițoiu-Ichim, sunt remarcate următoarele clase de anglicisme:

1) *anglicisme conotative* (categorie *bogată* şi *eterogenă*, cuprinzând elemente cu încărcătură stilistică, expresivă; dar, acestea, deşi caracterizate de o anumită „culoare

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

locală", reprezintă o formă tipică de *anglomanie*, rezultat al comodității, al insuficientei cunoaşteri a resurselor limbii materne sau cel mai adesea, al snobismului);

2) *anglicisme denotative* (termeni tehnici, ştiinţifici, care îndeplinesc doar o funcție denominativă; termeni de specialitate, care nu au echivalenți româneşti, deoarece denumesc elemente apărute recent în diverse domenii ale culturii materiale şi spirituale, fiind simpli ca structură şi având caracter internațional).

IV.2.2. Fenomenul anglicizării între staticitate şi dinamicitate

Pe la începutul anilor '50-'60, tipul de *contact* stabilit între română şi engleză a fost cel *indirect*; în accepția noastră acesta este chiar un tip de *contact static*. În această etapă, multe lexeme au pătruns în lexicul românesc prin intermediul altor limbi: franceză, rusă, germană etc. (vezi *supra*, IV.2.).

Georgeta Ciobanu (2004: 58-59), în calitate de reprezentantă a României în Proiectul Internațional "The English Element in European Languages", precizează că elementele engleze au pătruns în lexicul românesc prin *împrumut cultural* sau *intermediar*, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea. *Primul contact* clar a fost înregistrat pe la începutul secolului al XX-lea şi a continuat până în preajma Primului Război Mondial. Lingviştii (Iorgu Iordan, Luiza Seche, Theodor Hristea et alii) au constatat că în această perioadă, împrumuturile engleze în lexicul românesc au fost mediate prin surse franceze (Dimitrie Macrea arată proporțiile ei, de 38, 42%) şi germane (Filipović, 1972). Se poate vorbi de un tip de *contact indirect* româno-englez. În structura lexemelor împrumutate se poate observa îmbinarea componentei engleze cu cea de tip francez (vezi *supra*, cazul *pseudoanglicismelor*, discutate de Theodor Hristea, IV.2.1.).

Contactul direct, româno-englez, – de *tip dinamic*[14] – a fost elocvent după cel de-al Doilea Război Mondial şi, în mod deosebit, în ultimii douăzeci de ani. Elementele lexicale din domeniile sportiv (în abordarea lui I. Gheție şi a Ilincăi Constantinescu) şi ştiinţific desemnează sursa de origine strict engleză. Acum, poate fi pus în discuție conceptul de *etimologie multiplă*, care permite *împrumutul simultan* al aceluiaşi termen din mai multe limbi. În ultima perioadă, prin influența mass-mediei (radio, televiziune, internet, presă), foarte multe anglicisme au pătruns în lexicul nostru, *românizându-se*. Utilizând aceeaşi sursă bibliografică, ne este precizat faptul că „împrumuturile din engleză aparțin *vocabularului pasiv* al unui idiom"; aceasta în calitate de primă manifestare lingvistică a lexemelor. „Cu timpul, o parte din ele trec în *vocabularul activ* al limbii, dar nu întotdeauna: unele neologisme nu intră niciodată în lexicul activ, altele dețin un loc periferic în sistemul limbii sau chiar dispar complet, deoarece nu există o delimitare strictă a celor două compartimente ale vocabularului: activ-pasiv; cuvintele «se mişcă» permanent dintr-un domeniu în altul şi viceversa. Această situație este determinată de mai mulți factori, printre care îi menționăm pe următorii: nivelul cultural, experiența de viață şi lingvistică, mediul etc.".

Domeniile în care au pătruns primele lexeme de origine engleză în limba română se grupează în opinia Georgetei Ciobanu (2004: 58-59), în două categorii:

[14] Explicația ne aparține.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

1) din prima categorie fac parte lexeme ce denumesc anumite instituții sociale, obiceiuri, moduri de viață specifice atât culturii engleze, cât şi celei americane. Acestea „păstrează aşa-zisul aer caracteristic englezesc", chiar şi după integrarea lor mai mult sau mai puțin stabilă în limba română.

2) lexemele din cea de-a doua categorie vizează domeniile ştiinței şi tehnologiei.

Referitor la lexemele de origine engleză specifice *terminologiei muzicale* şi care au influențat vocabularul limbii române, Georgeta Ciobanu a constatat că acestea şi-au păstrat, în cea mai mare parte, ortografia şi pronunția similară celei englezeşti, ca urmare a faptului că majoritatea termenilor sunt cunoscuți doar de persoanele care dețin cunoştințe specifice domeniului menționat. Astfel, lexemele englezeşti *musical* şi *music-hall* au o pronunție în limba română, aproximativ englezească: rom. *musical* [mü-zi-căl] (MDN) – engl. *musical* ['mju:zikəl], respectiv rom. *music-hall* [müzic-hăl] – engl. *music hall* ['mju:zihɔ:l] (MEDAL). În ceea ce priveşte cuvintele de origine engleză specifice *terminologiei sportive*, Georgeta Ciobanu menționează că majoritatea acestora s-au integrat în sistemul fonetic şi morfologic românesc (1/3 din ele sunt folosite în mod frecvent). Theodor Hristea (1984) argumentează că terminologia sportivă cunoaşte cel mai mare număr de cuvinte de origine engleză (o parte din aceşti temeni au, însă, o etimologie multiplă): *aut*, *baschet*, *scor*, *suporter*, *golf*, *start*, *şut*, *tenis*, *ghem* (ortografiat şi *game*), *sportsman*, *dribling*, *fault*, *outsider*, *set* etc.

În general, s-a constatat că împrumuturile englezeşti au influențat, în limba română, diverse ramuri industriale şi domenii de specialitate: economie-finanțe, industria petrolului, cinematografie, medicină, informatică, sport, marină, biotehnologie, chimie, geografie, literatură şi cultură română etc. Limba engleză a avut şi continuă să aibă un puternic impact asupra multor limbi vorbite astăzi. Ea a devenit o limbă internațională şi mixtă (*lingua franca*; vezi Ioan Lobiuc 1998: 95, Poruciuc 2004: 119), prin intermediul comerțului, colonizării şi cuceririi, iar lexicul acesteia a fost influențat şi de alte idiomuri în contact. De aceea sunt cunoscute variante ale limbii engleze: *engleza americană* (apropiată de engleza britanică, în ceea ce priveşte redarea grafică a cuvintelor, dar diferită de aceasta prin sistemul articulatoriu nativ), *engleza africană*, *engleza indiană*, cea *hibridă* (jamaicană, neomalaieziană, Beach-la-mar vorbită în Pacific). Astfel, cuvinte ce aparțin acestor variante ale limbii engleze au pătruns în vocabularul românesc direct prin engleză sau prin alte surse lingvistice: franceză, germană. Ca urmare a acestui fapt, limba română deține aceşti termeni transcrişi şi pronunțați conform regulilor fonetice româneşti. De exemplu, din engleza americană (*toboggan*, *totem*), indiană (*bungalow*, *jungle*, *jute*, *polo*, *verandah*), malaieziană (*bamboo*, *gong*), australiană (*boomerang*, *kangaroo*), africană (*banana*, *baobab*, *chimpanzee*, *gorilla*), în limba română aceşti termeni există sub următoarele forme: *tobogan*, *totem*, *bungalou*, *junglă*, *iută*, *polo*, *verandă*, *bambus*, *cangur*, *banană*, *baobab*, *cimpanzeu*, *gorilă*. O problemă supusă frecvent analizei lingvistice, este aceea a adaptării anglicismelor în limba română. Luînd în discuție cuvintele anterioare de origine engleză, observăm că acestea se adaptează sistemului fonetic românesc, cu unele mici modificări grafice şi ortoepice: engl. *tobo**gg**an* [tə'bogən] – rom. tobo**g**an, engl. *totem* ['toutəm] – rom *totem*, engl. *gori**ll**a* [gə'rilə] – rom. gori**l**a etc. În comparație cu acestea multe împrumuturi englezeşti se scriu şi se pronunță în limba română ca în limba de origine: *design* [di'zain], *week-end* ['wi:k'end], *gay* [gei], *discount* ['diskaunt],

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

cash [kæʃ], show [ʃəu], *western* [’westən], *shocking* [’ʃokiŋ], *cowboy* [’kauboi], *baseball* [’beisbo:l], *bawling* [bauliŋ] etc.

Contactele româno-engleze sunt rezultatul următorilor factori: dominația colonială extinsă pe o suprafață vastă a globului, prezența militară remarcată, în mod deosebit, în timpul /după cel(ui) de-al Doilea Război Mondial (acum este perioada în care numeroase anglicisme pătrund în lexicul românesc (vezi *supra*), datorită interferenței sociopolitice, relațiilor economico-culturale intense, extinse până în prezent etc.

Astăzi, observăm că un număr considerabil de cuvinte de origine engleză a „invadat” diferite spații culturale, economice, politice, administrative, formativ-educative, sportive, mondene, publicistice etc. şi suntem martorii procesului de bilingvism interspațial anglo-român. În fața acestui abuz al anglicismelor asupra lexicului limbii române, ne întrebăm dacă *influența engleză este, totuşi, utilă*?

1) Constatăm că acest fenomen lingvistic nu trebuie considerat a fi mai periculos în comparație cu alte influențe străine (slave, maghiare, greceşti, ruseşti, franțuzeşti etc.). Acesta s-a exercitat şi se mai exercită încă asupra limbii române. Evidențiem faptul că există nenumărați termeni (*acrimonie*, *paleoteriu*, *subducție*, *dilațiune* etc.) neologici ce au etimologii diferite (*acrimonie* < **fr**. *acrimonie*, *paleoteriu* < **fr**. *paléothérium*, *subducție* < **fr**. *subduction*, *dilațiune* < **fr**. *dilation*, **lat**. *dilatio* etc.) de cea engleză şi pe care, încă, vorbitorii nu-i cunosc din punct de vedere semantic. Ei sunt la fel de „străini” şi de „periculoşi” ca şi anglicismele actual intrate în limbă.

2) Evitând *anglicismele de „lux”*/*inutile* ce se suprapun peste structuri lingvistice ce deja există în limba română (engl. *discount* – rom. *reducere*, engl. *cash* – rom. *bani gheață*/*numerar*, engl. *leader* – rom. *conducător*, engl. *dealer* – rom. *agent de bursă* etc.) sesizăm că există domenii în care cuvintele de origine engleză sunt într-adevăr *necesare*, fiindcă nu au corespondent românesc sau în ipoteza în care l-ar avea, acesta nu ar deține aceeaşi încărcătură semantică/grafică cu cea din limba engleză: *boot*, *browser*, *engine*, *soft*, *hard*, *driver*, *search*, *click*, *share*, *device*, *mouse*, *keyboard* etc. – în informatică, *match* (redat grafic şi *meci*), *ghem* (*game*), *knock-down* (*cnocdaun*), *knock-out* (*cnocaut*) etc. – în sport, *market*, *skills*, *business*, *account*, *manager*, *chief*, *marketing*, *management* etc. – în economie etc.

3) Prin intermediul influenței limbii engleze asupra vocabularului limbii române, anumiți termeni englezi s-au *românizat* prin procesul de adaptare fonetico-grafică, morfosemantică. Cu referință la acest aspect, chiar Mioara Avram afirmă: „descrierea *semantică* a anglicismelor din română, ca şi cea *fonetică*, este corectă numai dacă reflectă situația din această limbă, deci trebuie să indice sensurile existente în română, fie şi improprii, nu pe cele din engleză, cum fac unele lucrări” (Avram 1997: 21).

– *în limbajul argotic*: rom. *bişniță* < engl. *business*, rom. *ciungă* < engl. *chewing-gum*;

– *în limbajul colocvial (familiar)*: rom. *budincă* < engl. *pudding*, rom. *clovn* < engl. *clown*, rom. *docar* < engl. *dog-cart*, rom. *bovindou* < engl. *bow window*, rom. *club* < fr., engl. *club*, rom. *bar* < engl., fr. *bar*, rom. *lider* < engl. *leader*, rom. *miting* < engl. *meeting* etc.

„După şapte ani de pauză discografică, în care s-au dedicat exclusiv concertelor – marea lor parte în *cluburi* –, Nightlosers au lansat un nou album: Rhythm & Bulz.” („Formula AS”, nr. 669 (21), 30 mai – 6 iunie 2005, p. 24)

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

„Singurul care mai înăspreşte un pic ambianţa este *barul* american mare de zid, plasat în living”. („Jurnalul casei mele”, nr. 28, joi 8 septembrie 2005, p. 5)

„La finele anului 2008, prin creşterea capacităţii de producţie PVC la 375.000 tone/an, compania Oltchim SA va deveni *lider* pe această piaţă.” („Adevărul Financiar”, nr. 4940, vineri 26 mai 2006, p. B_2) etc.

– *în limbajul sportiv*: rom. *trening* < engl. *training*, rom. *bódicec* < engl. *bodycheck* – de aici, a derivat şi verbul „a bodicecá”, rom. *meci* (redat grafic în ziarele sportive chiar în forma precizată) < engl. *match*, rom. *blugi* < amer. *blue-jeans*, rom. *baschet* < engl., fr. *basket*, rom. *ténis* < fr., engl. *tennis* etc.

„Succesele pe plan profesional s-au îmbinat cu cele de manager, el reuşind să înfiinţeze un club de *tenis* de masă care a avut o ascensiune fulgerătoare”. („Deşteptarea”, 27-28 mai 2006, p. 18, nr. 4890)

„Eşti sigur că Răzvan Lucescu nu a fost la *meciul* Jiul-Rapid din ultima etapă a campionatului?” („România literară”, nr. 24, 16 iunie 2006, p. 31, anul XXXIX).

– *în limbajul economic*: rom. *broker* < engl. *broker*, rom. *brokeraj* < engl. *brokeraj*, rom. *companíe* < engl. *company*, rom. *manager* < engl. *manager*, rom. *marketing* < engl. *marketing*, rom. *trend* < engl. *trend*, rom. *mall* < engl. *mall*, rom. *brand* < engl. *brand*, rom. *boom* < amer. *boom*, rom. *dealer* < engl. *dealer* etc.

„*Broker* CLUJ, singura societate de *brokeraj* listată la Bursă, a realizat în primele cinci luni ale anului un profit de circa 1,82 milioane de euro (6,44 milioane de lei) cu 22% mai mic decât în perioada similară a lui 2005”. („Ziarul Financiar”, miercuri, 21 iunie 2006, p. 6)

„*Compania* Ben&Ben SA din Cluj, specializată în transporturi şi construcţii rutiere, estimează pentru acest an o cifră de afaceri de aproximativ 40 de milioane de euro, mai mult decât dublă faţă de anul precedent, pe fondul achiziţiilor puternice de echipament şi utililaje”. („Ziarul Financiar”, miercuri, 21 iunie 2006, p. 6)

„Preţurile apartamentelor vechi sunt pe un *trend* (direcţie) ascendent de mai mulţi ani, iar companiile imobiliare spun că mai este loc de creştere”. („Ziarul Financiar”, miercuri, 21 iunie 2006, p. 16)

„IBM aşteaptă *boomul* (avânt economic) pieţei micilor patroni”. („Ziarul Financiar”, miercuri, 21 iunie 2006, p. 15)

„Creşterea este impulsionată de marii jucători, majoritatea internaţionali şi cu *branduri* (marcă, stigmat) foarte puternice, Procter&Gamble deţine poziţia de lider, însă are şi cele mai multe *mărci* (Pantene, Wash&Go, Head&Shoulders, Clairol Herbal Essence, Wella, Londa), fiind urmat de Unilever (Dove şi Sunsilk). (*Capital*, nr. 25, 22 iunie 2006, p. 13)

Se poate observa că în unele contexte, lexemul românesc – *marcă* – este dublat de echivalentul său din limba engleză. În accepţia noastră, sugerăm că are loc o accentuare a valorii semantice a lexemului –*brand* – supus abordării lingvistice. De la englezescul *brand* au derivat în limba română o serie de cuvinte precum: *branduială* şi *branduire* („singurul lucru pe care îl putem încerca la *branduială*... şi nici măcar aici nu cred că am fi originali... ar fi... furtul! de idei, de imagine şi altele asemenea”; „aşa că spontan a venit şi sloganul campaniei noastre de *branduire*”) (Zafiu 2006: 14), verbul (a) *rebrandui* – „mai multe companii autohtone *se rebranduiesc*”, substantivele: *rebranding* (schimbare, refacerea *brandului*): „Am asistat în ultimii ani la fenomene de *rebranding* şi în România”; *rebranduială*: „odată cu *rebranduiala* asta parcă s-au de tot

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

la partea de text!"; accidentalul *brandist*: „Uite acest cuvânt al omului nou, de tip *brandist*". Precizăm că toate exemplele sunt extrase din articolul Rodicăi Zafiu. Ce vrea autoarea să reliefeze este faptul că anglicismul *brand*, în calitate de substantiv comun de genul neutru în limba română, prin formarea pluralului cu ajutorul desinenței *-uri*, se numără, estimativ vorbind, printre cele mai frecvente lexeme întâlnite în media românească, alături de cuvinte precum: *lobby*, *dealer*, *summit*, *broker*, *leasing*, *discount*, *leader* (în adaptare principiului fonetic în limba română: *lider*), *manager*, *marketing*, *management*, *stres*, *trend* (cu derivatul său de tip adjectival: *trendy*), *share* (cu derivatele sale românizate: *sharuit*, *a sharui*; sau în structuri precum: file *sharing*), *weekend*, *business*, *fotbal* (receptat în adaptare fonetico-grafică conform principiului fonetic, în limba română), *bonus* (cu derivatul substantivizat: *bonusare* < subst. *bonus* + suf. inf. *-a* + suf. subst. *-re*, în contextul: „practica *bonusării*": „«Firmele româneşti sunt orientate spre practica *bonusării* prin acțiuni, însă nu cred că se pune încă problema renunțării la salariul de bază», afirmă Daniela Necefor, managing partner Total Business Solutions" (*Capital*, nr. 25, 22 iunie 2006, p. 26).

Dacă la început, termenul *brand* făcea referință la noțiunea de „marcă", odată cu utilizarea frecventă a anglicismului în limba română, semnificația termenului a evoluat; în prezent, *brandul* „fiind un set de asocieri definit pe baze raționale şi emoționale între o organizație sau un produs şi publicul/publicurile acesteia" (Zafiu 2006: 14). Se contată că în MDN, termenul nici nu este înregistrat; prezent este doar *brand* < germ. *Brandt*, cu sensul de: „aruncător de bombe sau mine, cu țeavă neghintuită în interior şi traiectoria curbă". (s.v.); prin urmare, observăm că nu există nici o echivalență semantică între engl. *brand* şi, respectiv, germ. *Brandt*.

4) Datorită dinamicității limbii române, sunt termeni pe care dicționarele nu îi înregistrează (să se vadă *supra*, *brand*):

– *smac* (probabil < engl. *smack* – engl.: heroină, drog, stupefiant – substanță nocivă, în adaptare românească): „Virusul H_5 face rapid turul României, fără să se sinchisească de trupele speciale care îl vânează dând cu *smac* pe cauciucurile maşinilor". („Adevărul", nr. 4940, 26 mai 2006, p. A_4)

– *pet* (uri) < engl. *pet* – cu sensul de: animal de casă; „câmpurile noastre produc cea mai mare recoltă pe *peturi* din lume, otrăvim izvoarele şi râurile, în timp ce jumătate din populație nu are apă curentă şi canalizare". („Adevărul", nr. 4940, 26 mai 2006, p. A_4); *pet*(uri) – animale moarte etc.

5) Spre deosebire de limbile romanice (franceza, spaniola, italiana, portugheza etc.), din rândul cărora limba română face parte, limba engleză aparține familiei limbilor germanice (vezi *supra*); prin urmare, împrumuturile din limba engleză ridică probleme de adaptare fonetico-grafică, morfosintactică şi semantică. Dar, prin faptul că şi limba engleză deține o importantă componentă romanică de origine franceză, precum şi numeroase lexeme etimologice latine de tipul: *audit*, *bonus*, *campus*, *item*, *medium* etc. (Avram 1997: 9-10), putem afirma că limba engleză continuă în mod indirect, vechiul proces de re-latinizare a limbii române moderne. Astfel, un latinism ardelenesc, de exemplu verbul *a gratula* (Avram 1997: 9-10), cu sensul „a felicita", este perceput astăzi ca anglicism, deoarece este înțeles mai mult prin analogie cu verbul englezesc *congratulate*, decât prin latină, care nu mai este cultivată de români. Un alt exemplu este acela al verbului *a computa* care este perceput mai clar, prin corelație cu lexemul englezesc *computer* (Avram 1997: 10).

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

6) Un alt aspect pozitiv pe care influenţa engleză îl are, este importanta sursă sinonimică creată în română:

– engl. *mouse* – (zool.) şoarece; (inform.) dispozitiv utilizat pentru deplarea cursorului pe ecran. (să se vadă DKIOD, MEDAL, EWED, s.v.) şi românescul *şoarece*, (*i*) s. m. – animal mic din ordinul rozătoarelor, de culoare cenuşie-închisă, cu botul ascuţit şi cu coada lungă şi subţire (*Mus Musculus*) < lat. *sorex*, *-icis*. (DEX). Se observă că rom. *şoarece* nu corespunde nici etimologic şi nici din punct de vedere semantic engl. *mouse*. Este doar o simplă asemănare fizică între dispozitivul folosit în informatică şi acel mic animal din ordinul rozătoarelor. Prin urmare, prin procedeul extinderii semantice, lexicul limbii române se îmbogăţeşte cu noi sensuri, intră în uzul limbii cuvinte noi, specifice diferitelor domenii de activitate, iar limba română se află într-o permanentă schimbare şi inovaţie lingvistică, deoarece anglicismele ca şi alte elemente neologice constituie o bogată sursă sinonimică în cadrul organizării interne a lexicului unui idiom.

– *lobby* – în limba română, sensul păstrat este cel figurat: „grup de persoane care influenţează din afară, prin diferite discuţii, hotărârile unui parlament" (MDN), iar nicidecum de hol, vestibul; precedeul lexical utilizat, este acela al restricţiei semantice. „Investitorii fac grevă, brokerii merg pe *lobby*." („Adevărul Financiar", nr. 4940, 26 mai 2006, p. B_3)

– rom. *minicár* s.n. 1. autocar de capacitate redusă; 2. mijloc de locomoţie format din două sau mai multe vehicule, cu bănci şi parasol, tractate de un autoturism sau tractor, destinat plimbărilor de agrement în staţiuni. (< engl. *minicar*); cf. MDN, s.v. Deşi MDN menţionează că, pe lângă sensul preluat din limba engleză (sensul 1), *minicar* mai are şi un alt sens, specific (sensul 2). Mioara Avram precizează că acest neologism nu are „sensul de automobil mic" (sensul cuvântului din limba engleză), ci „un fel de tren mic acţionat de un vehicul monotorizat" (deci, sensul 2 din limba română). Cercetătoarea opinează că anglicismele din limba română sunt corect descrise semantic (dar şi fonetic) „numai dacă reflectă situaţia din această limbă, deci trebuie să indice sensurile existente în română, fie şi improprii, nu pe cele din engleză" (vezi Avram 1997: 21).

7) Pot fi înregistrate situaţii în care vorbitorii să nu cunoască semnificaţiile şi nici etimologiile corecte ale cuvintelor, realizând comparaţii interlexematice total greşite. Este vorba despre fenomenul numit *hipercorectitudine*.

De exemplu, pronunţia incorectă a cuvintelor *şpicher* şi *ştart* printr-o analogie incorectă cu lexemul de origine germană: *ştécăr* < germ. *Stecker*, când, de fapt, formele corecte sunt: rom. *spícher* < fr., engl. *speacher*; rom. *start* < engl. *start*; în structura întâlnită deseori în limbajul uzual: Lenor *Spring*, pronunţia cu ajutorul consoanei siflante [**ş**] a lexemului englezesc *spring* (primăvară): [ʃpraing], este incorectă; cu siguranţă, vorbitorii realizează analogii cu un posibil lexem german.

În comunicarea interpersonală, sunt întâlnite *structuri pleonastice* ca o consecinţă a necunoaşterii laturii semantice a anglicismelor: **hit** *de mare succes*; → engl. *hit* – clasament, top al şlagărelor; *persoană* **VIP** (*very important person*).

În conformitate cu aserţiunile fomulate de Adriana Stoichiţoiu-Ichim (2003: 7) „sigla **VIP** apare cu sens denotativ, neutru din punct de vedere stilistic, în contexte ca *VIP-uri parlamentare* sau *VIP-uri literare*.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

8) Pe lângă *modificările morfologice* (schimbări ale categoriilor gramaticale: gen, număr, desinenţe etc., vezi *supra*) şi *semantice* (extinderi/restricţii semantice în cazul anglicismelor, în română), în procesul de adaptare a cuvintelor de origine engleză în limba română, constatăm şi unele *modificări ale sufixelor* lexemelor din engleză, în română: engl. *formation* [fɔ:'meiʃən] > rom. *formáţie*; suf. engl. *-ation* > suf. rom. *-aţie*; engl. *remarkable* [ri'ma:kəbəl] > rom. *remarcábil*; suf. engl. *-able* > suf. rom. *-bil*; engl. *lasting* ['la: stiŋ] > rom. *lastíc*; suf. engl. *-ing* > suf. rom. *-ic*.

Cu referinţă la aspectul derivat al lexemelor engleze Constantinescu (1970) precizează: „una din caracteristicile vocabularului englez este existenţa unor elemente de derivaţie foarte productive, între care se remarcă prin capacitatea lor derivativă sufixele *-ness, -er, -ful, -less, ly* etc." (Constantinescu 1970: 35).

Trei dintre aceste sufixe şi anume: sufixul adjectival *-less*, sufixul adverbial *-ly*, sufixul substantival *-ness*, prezintă o anumită particularitate în ceea ce priveşte redarea lor în limba română, prin parafraze: *debt**less*** – „fără datorii", *home**less*** – „fără casă, fără adăpost", *hope**less*** „fără speranţă" etc.; *common**ly*** – „în mod obişnuit, în mod curent", *first**ly*** – „în primul rând", *mistake**ly*** – „în mod greşit" etc.; *abrupt**ness*** – „aspectul abrupt, caracterul abrupt", *fireproof**ness*** „rezistenţă la foc, caracterul ignifug" etc.

În **concluzie**, specificăm că studiile actuale cu referinţă la elementele englezeşti care influenţează dinamica vocabularului limbii române, privesc, în mod deosebit, stadiile procesului de adaptare şi tendinţele generale de adaptare. Punctul de vedere al lui Iorgu Iordan privind capacitatea limbii române de a asimila destul de uşor cuvintele împrumutate din alte limbi,[15] este citat de foarte mulţi lingvişti români. În opinia lingvistului menţionat, adaptarea anglicismelor este un proces gradat, care se manifestă destul de încet, implicând în procesul de împrumutare, puţine persoane, iar pe urmă din ce în ce mai multe pentru fiecare element acceptat şi chiar generalizat (*ibidem*). Majoritatea anglicismelor sunt deja integrate sau vor fi integrate în sistemul limbii române actuale.

Sunt necesare modalităţile de înregistrare şi de descriere a anglicismelor din punctul de vedere al limbii române, de normare şi de explicare, pentru a se asigura utilizarea lor corectă şi unitară.

Specificăm că neologismele – indiferent de sursele etimologice – sunt mijloace externe de îmbogăţire a vocabularului unei limbi, prin extinderile semantice la nivelul cuvintelor. Confruntaţi cu o „invazie" neologică specifică unei limbi la un moment dat şi manifestată într-un anumit context sociopolitic şi cultural, sistemul limbii ce este un adevărat mecanism în mişcare, trebuie apărat prin introducerea unor norme care să evite inutilitatea şi violenţa lingvistică.

[15] Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Ministerului Învăţământului, 1956, *apud* Ciobanu 2004: 36.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

Bibliografie

Albu, Rodica, Spinaru, Simona, Albu, Cristina Lucia, „Limba română, limba engleză şi integrarea europeană. Perspectiva etimologică", în *Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării*, Iaşi, Editura Trinitas, 2002, p. 69-81.

Avram, Mioara, *Anglicismele în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1997.

Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, Bucureşti, Editura Academiei, 1987.

DŞL = Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ruxăndoiu-Ionescu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Dindelegan Pană, Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2001.

Brâncuş, Grigore, Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1972.

Bujeniţă, M., *Din terminologia nautică românească* II. *Termeni marinăreşti de origine engleză*), în „Limba română", XV, 1966, nr. 1.

Ciobanu, Georgeta, *Anglicisme în limba română*, Editura Mirton, Bucureşti, 1997.

Ciobanu, Georgeta, *Romanian Words of English Origin*, Timişoara, Editura Amphora, 1997 sau Timişoara, Editura Amphora, 2004.

DER = Ciorănescu, Alexandru, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Editura SAECULUM I. O., 2002.

Constantinescu, Ilinca, *Sufixul englezesc -ness şi unele observaţii privind redarea lui în limba română*, în „Limba română", anul XIX, 1970, nr. 1.

Coşeriu, E., *Introducere în lingvistică,* Ediţia a II-a, Cluj, Editura Echinocţiu, 1999.

Coşeriu, E., *Sincronie*, *diacronie şi istorie – Problema schimbării lingvistice*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 1998.

DA, DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, serie veche, 1913-1949, serie nouă, 1965 şi urm.

DLRM = Academia Republicii Populare Române, Institutul de Lingvistică din Bucureşti, *Dicţionarul limbii romîne moderne*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1958.

$DOOM_1$ = Academia Română, *Dicţionarul ortografic*, *ortoepic şi morfologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, 1982.

$DOOM_2$ = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" *Dicţionarul ortografic*, *ortoepic şi morfologic al limbii române*, Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 2005.

Ducrot, Oswald, Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*, Bucureşti, Editura Babel, 1996.

Frâncu, Constantin, *Curente şi tendinţe în lingvistica secolului nostru*, Iaşi, Casa Editorială „Demiurg", 1999.

Frâncu, Constantin, *Curs de lingvistică generală*, Univ. „Al.I.Cuza", Iaşi, 1979.

Graur, Al., *Probleme ale cultivării limbii*, în „Limbă şi literatură", 1978, nr. 3, p. 41.

Graur, Al., *Puţină gramatică*, [vol. I], Bucureşti, Editura Academiei Române, 1987; vol. II, 1988,

Graur, Al., *Tendinţele actuale ale limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968.

Guţu Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluţiei limbii române*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional, 2005.

Hristea, Theodor, *Influenţa engleză*, în *Sinteze de limba română*, Ediţia a III-a revăzută şi din nou îmbogăţită, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1984.

Hristea, Theodor, *Pseudoanglicisme de provenienţă franceză în limba română*, în „Limba română", XXIII, 1974, nr. 1, p. 61-71.

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, Ediția a II-a, revăzută şi mult îmbogățită, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1981.
Iorgu, Iordan, Vladimir, Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.
Lobiuc, Ioan, *Contactele dintre limbi* (*O ramură „nouă" şi distinctă a ştiinței limbajului*) – vol. I, *Istoricul teoriilor şi metodologiilor*, Iaşi, Editura Universității „Al.I. Cuza", 1998.
Lyons, John, *Introducere în lingvistica teoretică*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1995.
Maiorescu, Titu, *Critice*, vol. II, Bucureşti, 1973.
DN_3 = Maneca, Constant, Marcu, Florin, *Dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Academiei, 1978.
MDN = Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Ediție revizuită, augumentată şi actualizată, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2002.
MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicționar academic*, vol. I-IV, Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 2001-2003.
Mihăiescu, N., *Aspecte lexicale şi gramaticale ale limbii române literare*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1978.
Pergnier, Maurice, *Les anglicismes*, Broché, Presses Universitaires de France – PUF, 1989.
Poruciuc, Adrian, *A Concise History of the English Language*, Ediția a III-a, Iaşi, Casa Editorială *Demiurg*, 2004.
Puşcariu, Sextil, *Limba română – Privire generală*, vol. I, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.
Sala, Marius, *Limbi în contact*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997.
Saussure, Ferdinand de, *Curs de lingvistică generală*, Iaşi, Editura Polirom, 1998.
DSR = Seche, Luiza/Mircea, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 1997.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Observații privind influența engleză în limbajul publicistic actual*, în „Limbă şi literatură", vol. II, 1996, p. 39-40.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Sigle de origine engleză în româna actuală*, din „Limba şi literatura română", Anul XXXII, 2003, nr. 1 (ianuarie-martie), p. 7.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale – Dinamică, influențe, creativitate*, Bucureşti, Editura All, 2001.
Zafiu, Rodica, în „România literară", Anul XXXIX, 2006, nr. 26 mai, p. 14.
Zugun, Petru, *Amploarea neologizării limbii române*, în volumul *Spațiul lingvistic şi literar românesc din perspectiva integrării europene*, volum îngrijit de Dan Mănucă, Ofelia Ichim şi Florin-Teodor Olariu, Iaşi, Editura Alfa, 2004, p. 175-181.
Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române – Prelegeri*, Iaşi, Editura Tehnopress, 2000.
Zugun, Petru, *Vocala şi fonemul românesc literar ö*, în SCL, L, 1999, nr. 2, p. 475-479.

Dicționare

DKIOD = *DK Illustrated Oxford Dictionary*, London, Great Britain, 1998.
EWED = *Encarta World English Dictionary*, London, Bloomsbury, 1999.
EBDE = *Encyclopaedia Britannica 2005 Deluxe Edition*, CD-ROM.
Hachette = *Le dictionnaire de notre temps*, Paris, France, 1991.
PLI = *Le Petit Larousse Illustré*, Paris; France, 1991.
MEDAL = Hoey/Magel et alii, *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*, London, United Kingdom, 2002.
WNWD = *Webster's New World Dictionary* – CD-ROM (format electronic)
WNWDT = *Webster's New World Dictionary and Thesaurus* – CD-ROM (format electronic)

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

The Theory of the Languages in Contact; a Special Outlook over the Romanian-English Contacts

Our paper deals with the presentation of some aspects concerning Romanian – English contacts. Although these two languages have different origins (English is a Germanic language and Romanian is a Romanic one), both of them belong to the Indo-European family of languages.

It comes out that the English lexic contains an important component of Latin origin, so English may continue the Re-Romanization process of modern Romanian language.

There are dissimilar types of contacts between Romanian and English. So, we can mention:

– economic contacts – referrring to the economic domain;
– social-political contacts – between nations;
– cultural contacts – between cultures;
– linguistic contacts – between languages.

We can also mention that English borrowings influence the linguistic strata (phonetical, morphological and semantic one) of the Romanian language and we try to answer the following question:

Are we going to speak a new language: RomEnglish?

Universitatea din Bacău
România

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)

BDD-A748 © 2007 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:56:14 UTC)